

A **MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNET-KUTATÓ EGYESÜLET** KIADVÁNYA

Berecz Ágoston és családja 1942 körül

X. évfolyam, 2. szám

2020

IMPRESSZUM

Matrikula

a

MAGYAR

CSALÁDTÖRTÉNET-KUTATÓ

EGYESÜLET

kiadványa

koordinator@macse.hu

Felelős kiadó: Reicher Péter

Szerkesztők: Mincsik Veronika, Szabó Előd

Szaklektor (számítástechnika):

Lerch János

Nyelvi lektorok:

Karancsiné Böröczky Judit,

Mezőhegyi Gergő

Megjelenik évente négyszer: március, június, szeptember és december hónapokban. A kiadvány szabadon és csakis díjmentesen terjeszthető. Kéziratokat a szerkesztő e-mail címére várunk legkésőbb a megjelenési hónap elsejéig. A cikkek tartalmáért, beleértve a cikkhez kapcsolódó képanyagot is, a szerzők felelnek.

X. évfolyam 2. szám

© MACSE 2020

TARTALOM

Mézes Ádám:

Paulik János testamentuma

1809-ből

1

Berecz Krisztián:

Sarudi Berecz család története

a XX. század közepéig

3

Dr. Barsi Béla:

Frideczky Lajos élete és genealógiája

22

Szerzőink figyelmébe

49

Paulik János testamentuma 1809-ből

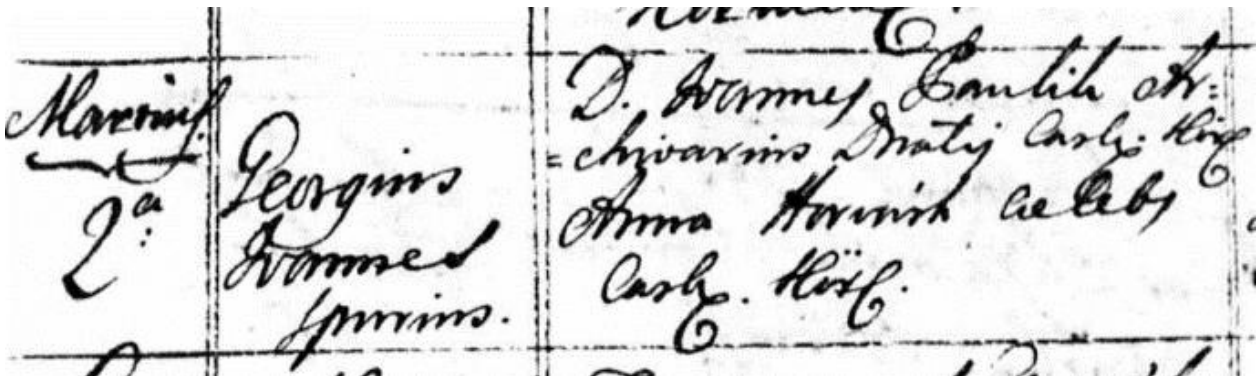
Forrásközlés

Mézes Ádám (mezes.adam@hotmail.com)

„Mivel én aláb irt az N. Báro Ott Huszár Regimentyében magam jó kedvébul katonaságot magamra vettem, és mivel minden ember hallandó azért én is adom it magam kezem írását hogy azon Ház a mely nékem az Atyám holta után jutott és többi akár mi nevezendő a' mely nékem utánna maradott tehát hogyha én az Isten Rendölése által az Háboruban elvesznék minden az én édes Anyámnak jusson, és másnak senkinek ahoz semmi jussa sem legyen Sign: Körmend die 12 Mai 809.

Paulik János

B. Ott R.-beli huszár”¹

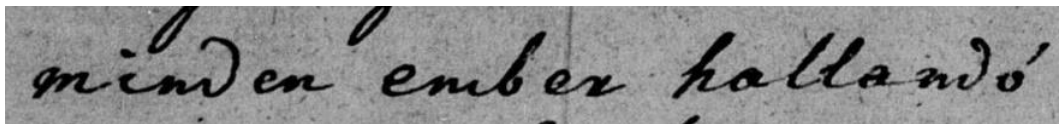

Paulik János születési bejegyzése. Körmend, 1790.03.02.

¹ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CSBV-13J5-6?i=305&cat=60622> (utolsó elérés: 2019.11.22.)

Paulik² János 1790. március 2-án született Körmenden id. Paulik János ügyvéd, hercegi levéltáros és Horváth Anna törvénytelen,³ de később adoptált fiaként. id. Paulik János művelt, de durva ember volt, házassága báró Tilly Teréziával⁴ gyermektelen maradt és válással végződött. Az ifjú János korán beállt huszárnak „jó kedvébul”, majd 19 éves korában papírra vetette a fenti sorokat. Paulik János bejárta Európa hadszíntereit, de végül immáron őrmesterként 1815. április 15-én 25. életében St. Pietro mellett hősi halált halt.⁵

A levéltárak nemességvizsgálati anyagaiban sokszor találhatunk egyéb az idők folyamán a levéltári anyag rendezése során bekerült dokumentumokat, amelyek ha nem is szolgálnak egy család történetével kapcsolatban sok adalékkal, de mindenképpen fontos információt nyújthatnak egy-egy családtag élettörténetéhez vagy éppen személyiségéhez.

Részlet a testamentumból

² Az ősi nemes sztankóczi Paulik család tagjait már a 15. század folyamán megtaláljuk Sztankócz birtokában, majd 1514-ben II. Ulászló király címet és pallosjogot adományoz a család ősének Paulik Bertalannak. Balogh Gyula: *Paulik Bertalan czimereslevele 1514-ből*. Turul. 1911.

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Turul-turul-1883-1950-1/1911-12ABA/1911-2-12BEB/vegyes-12CA8/paulik-bertalan-czimereslevele-1514-bol-12CB3/> (utolsó elérés: 2019.11.25.)

³<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939X-SBNY-S?cc=1743180&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXK5M-6MQ>

(utolsó elérés: 2019.11.24.)

⁴ „Terézia házassága igen szerencsétlenül sikerült, férje megcsalta, durván bánt vele, az asszony menekült előle, a szombathelyi levéltár szentszéki iratainak vaskos kötege szól a boldogtalan házasságról.” báró Tilly Ferenc kapitány és Faludi Klára (Faludi Ferenc költő húga) leánya. Géfin Gyula: Adalékok Faludi Ferenc családjának történetéhez. In: Irodalomtörténeti Közlemények. 1969. 73. évf. 4. füzet. 482. o.

⁵ Szuha Márton: *Vas vármegye nemes családjai*. II. kötet. Budapest, 2012. 310. p.

Sarudi Berecz család története a XX. század közepéig

Berecz Krisztián, Szolnok (kriszberecz@gmail.com)

Bevezetés

Sarud egy Heves megyei település a Tisza-tó mellett. A falu több évszázados történelme során számtalanszor elnéptelenedett és újratelepült. A XVII. században a Battik, Galambos és Szuhay családok birtokolták⁶ a falut, akik református lakosokat telepítettek be. Azonban a falu korábbi birtokosa, az egri püspökség, 1703-ban visszaszerzi a tulajdonát⁷. 1739-ben felekezeti konfliktus tört ki a faluban⁸, amely eset után 1740-ben a református lakosok nagy részét elűldözték, és helyükre katolikus családokat telepítettek. A XVIII. század közepétől több hullámban és érkeztek családok a településre, mások elköltöztek, így a lakosság a század végére nagyjából kicserélődött.

A Bereczek 1740 környékén érkeztek Sarudra. Bár pontos dátum nem áll rendelkezésünkre, azonban az anyakönyvek és az összeírások alapján 1737-1742 között költözött át Mezőtárkányról az idős családfő, felnőtt fia és felesége, valamint az unokái. A sarudi Bereczek mindannyian ettől a családból származnak. A család bő másfél évszázadig szinte ki se mozdult a faluból, először Berecz Ágoston (1875-1963) nevezetű tagja költözött Újlőrincfalvára a házassága révén, s ott alapított saját famíliát; illetve csupán néhány leányutód került el házasság után más településre. Az évszázadok alatt a Bereczek több ágra szakadtak, valamint a lányutódok révén számos sarudi családba beházasodtak⁹, így manapság a legtöbb törzsökös sarudi lakosban

⁶ Kovács Béla: *Sarud története*; Eger 2001. 28-29 p.

⁷ Kovács B.: u.o.

⁸ Kovács B.: i.m. 97-99 p. és Mihalik Béla Vilmos: *Felekezeti konfliktusok a poroszlói Tisza-tájon az 1730-1740-es években*. In: *Agria* 46. Eger 2010. 123-155 p.

⁹ Berecz lányok a következő családokba házasodtak be: Molnár (1753), Bárdits (1780), Takács (1782, 1860, 1940), Koczi (1784), Pócs (1791, 1804, 1838, 1856, 1920), Csörgő (1798, 1910, 1918, 1932), Madarász (1800, 1928), Sótész (1804), Méhi (1807, 1865, 1883), Szabó (1822), Tóth (1843), Seres (1847, 1906, 1937), Bakos (1861, 1922), Sebestyén (1876, 1904, 1919, 1925), Pásztor (1894), Nagy (1894, 1936), Magda (1896), Varga (1898), Bán (1906), Szöllősi (1907), Gál (1912), Mező (1920), Izrael (1921), Demeter (1922), Dege (1929), Rác (1933), Kormos (1929, 1946), Vizes (?).

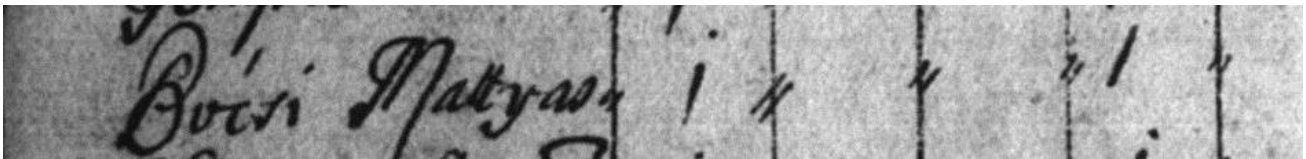
kisebb, vagy nagyobb részben csörgedezik a Berecz vér. Mára azonban egyre kevesebb Berecz él Sarudon, ők is főleg idősek, Újlőrincfalván pedig már egy Berecz sem él.

Az elmúlt háromszáz évben megfordultak más Bereczek is Sarudon (két fiatal férfi, akik Sarudon haltak meg; illetve egy család Novajról). Ezek a Bereczek nem kapcsolódnak a családfához, nem maradtak sokáig a faluban, csupán pár évig, és nem hagytak nyomot a települések életében.

Ebben az írásban a Berecz család történetét szeretném bemutatni a legkorábbi nyomoktól kezdődően a XIX. század közepéig, amikor a család 3 nagy ágra szakadt szét.

A család ragadványneve

A család kutatását kezdetben megnehezítette, majd megkönnyítette a család által viselt ragadvány-név. A családot a XVIII. században Bocsi/Bócsi (ill. Bocsy) névvel illették az anyakönyvekben vagy összeírásokban. A Bócsi alakot inkább a mezőtárkányi összeírásokban használták.

Bócsi Mátyas neve az 1724-ben keletkezett összeírásban¹⁰

A család sok tagját Bocsi névvel kereszteltek, azonban a házassági- vagy a halotti anyakönyvekben Berecz névvel voltak feltüntetve. Olyan is előfordult, hogy ugyanazon személyeket tanúként az anyakönyvben pár oldal elteltével mindkét névvel tüntették fel. Azonban egy bejegyzésben sosem szerepelt egyszerre a két név. A ragadványnév több generáción keresztül öröklődött a családban, majd csak XIX. század elején tűnik el végleg az anyakönyvekből. A köznyelvi használatban tovább élhetett, ezt bizonyítja, hogy az 1828-as vagyonösszeírásban Berecz nevet nem találunk, csak Bocsi nevet. Manapság már nincs nyoma ennek a ragadványnévnek, a családom sem emlékezett rá.

A Bocsi név eredete bizonytalan, azonban valószínű, hogy a család származási helyére utal. Ebben az esetben Egerbocs (régábban Bocs), erdélyi Bocs, esetleg a partiumi Bocskó és talán még Bőcs település is számításba jöhet. Annyi bizonyos, hogy 1696-ban és előtte éltek Bereczek Egerbocson¹¹, ezért valószínű,

¹⁰ MNL HML IV-7/b öi.565 (in: Familysearch.org, 1662776 film 250. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

¹¹ Soós Imre: *Heves megye községei 1867-ig*. Eger 1975. 163-166 p.

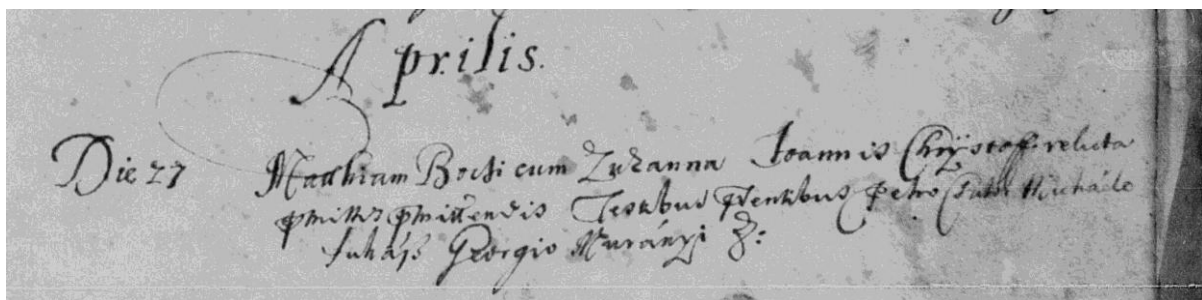
hogy a család ősi fészket is ott kell keresni. Bocsi, mint helynévi eredetű ragadványnév, megjelent más családoknál is, mint például a füzesabonyi nemes Szecskó családnál¹², akik ugyancsak Egerbocsból származtak.

Arról sajnos nincsenek adatok, hogy mikor költöztek át Egerbocsból Mezőtárkányra. A ragadványnév azért maradhatott fenn még Sarudon is, mert a Bereczekkel együtt több család is áttelepült Mezőtárkányról Sarudra.

Az írásomban azoknál a személyeknél, ahol egyaránt előfordult az élete során mindkét név, ott Berecz „Bocsi” névalakot használok. Azoknál a személyeknél, ahol csak az egyik névalak fordult elő, ott csak azt a nevet használom. A XVIII. században sok gyermeknél, akik a születés után meghaltak, általában csak az egyik névvel szerepelnek, ez pedig a Bocsi. A XIX. századtól az anyakönyvekben már csak a Berecz nevet lehet találni.

Berecz család korai története

Mezőtárkányi egyházi anyakönyveket 1710-ben kezdik el vezetni, sajnos, kezdetben még nagy hiányosságokkal. Az első biztató adat egy házassági bejegyzés 1710-ből: Bocsi Máttyás feleségül veszi Zsuzsannát, Kristóff János özvegyét. A házasság időpontjában Máttyás is özvegy lehetett, az anyakönyvi hiányosságok miatt azonban az első feleségének nevét még homály fedi. Későbbi bejegyzésekben, ahol tanúk voltak, Bereczk vagy Bereczky Máttyásnak és Szolnokyi Zsuzsannának nevezik őket. Gyermekük valószínűleg nem született.

Berecz „Bocsi” Máttyás házassága 1710-ben Mezőtárkányon¹³

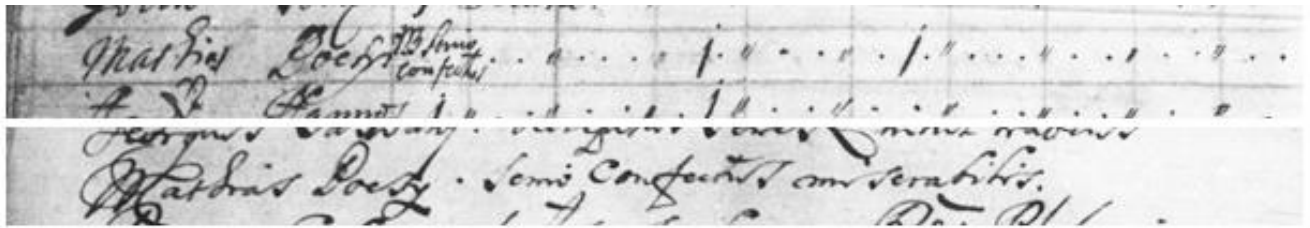
Bocsi Máttyás neve szerepel az 1720. évi országos összeírásban¹⁴ Mezőtárkányon. Az összeírás szerint Máttyásnak 1 pozsonyi köből földje volt, és 4 kaszás réttel rendelkezett. 1721-ben keletkezett összeírás-

¹² Orosz Ernő: *Heves- és volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családjai*. Eger 1906.
internetes forrás: <http://vfk.vfm.hu/00000108/orosz22.htm> (letöltés dátuma 2018. augusztus)

¹³ Familysearch.org 623895 film 116. kép (letöltés: 2018 augusztus)

¹⁴ http://adatbazisokonline.hu/adatbazis/az-1720_evi-oroszagos-osszeiras (letöltés: 2018 augusztus)

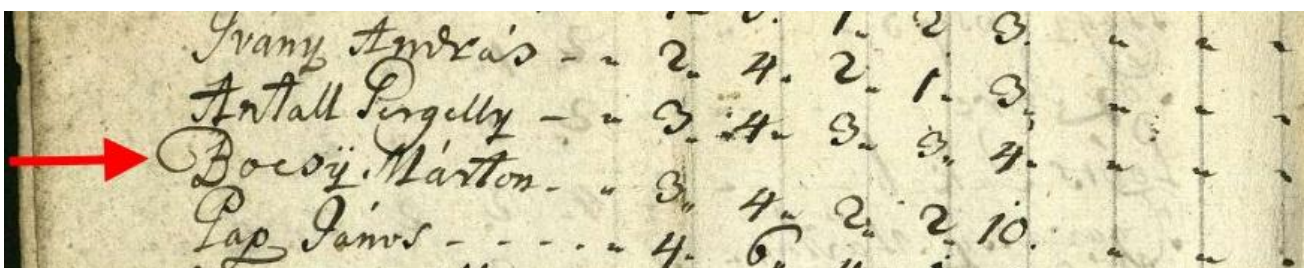
ban¹⁵ a neve mellett M Senis Confectis olvasható, 1723-as összeírásban¹⁶ pedig senis confectis miserabilis van feltüntetve, amelyek úgy fordíthatóak, hogy szegény öreg vagy öreg szájalomra méltó.

Fent az 1721. évi, alatta az 1723. évi összeírás (forrás: HML in: Familysearch.org)

Az összeírások szerint Bereczk „Bocsi” Mátyás (I.) 1736-1737-ben¹⁷ még Mezőtárkányon tartózkodott, azonban későbbi összeírásokban már nem jelenik meg a neve. Illetve az anyakönyvekben sincs nyoma sem Bereczeknek sem Bocsiknak. A MNL HML IV-7/b/1 585. számú összeírása több füzetet tartalmaz. Az egyikben Bocsi Mátyás neve mellett beírták Sarud nevét, tehát az elköltözés legkorábbi időpontja 1737 lehetett. Ezek után a neve Sarudon bukkan fel, méghozzá a halotti anyakönyvben. A halotti bejegyzés szerint Bocsi Mátyás 1744. május 3.-án halt meg 85 évesen, vagyis valamikor 1659 körül születhetett. Eme adatok alapján Bereczk „Bocsi” Mátyást (I.) tekintem a család legkorábbi ismert tagjának.

Megvizsgáltam a sarudi összeírásokat, hogy mikor jelenik meg bennük a Berecz vagy Bocsi név. Az 1738-ban keletkezett összeírásban¹⁸ még nem jelennek meg, természetesen ez még nem jelenti azt, hogy már nem tartózkodtak a faluban. Az 1742-ben keletkezett összeírásban¹⁹ azonban már Bocsy Márton neve szerepel!

Bocsy Márton neve az 1742-ben keletkezett összeírásban (forrás: Hungaricana)

¹⁵ MNL HML IV-7/b öi.562 (in: Familysearch.org 1662775 film 521. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

¹⁶ MNL HML IV-7/b öi.560 (in: Familysearch.org 1662775 film 370. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

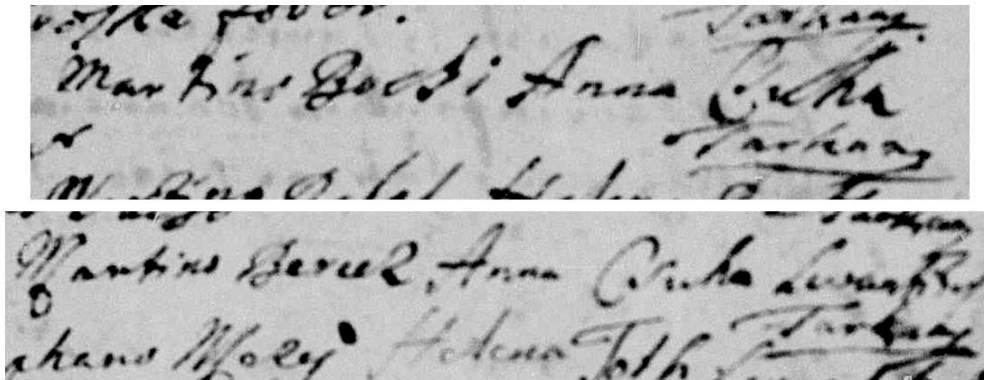
¹⁷ MNL HML IV-7/b öi.585 (in: Familysearch.org 1662778 film 71. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

¹⁸ MNL HML IV-7/b öi.583 (in: Familysearch.org 1662777 film 396-397. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

¹⁹ HU MNL OL E 156 - a. - Fasc. 104. - No. 061. forrás: Hungaricana

https://archives.hungaricana.hu/hu/urbarium/hu_mnl_ol_e156_a_fasc104_no061/ (letöltés: 2018 augusztus)

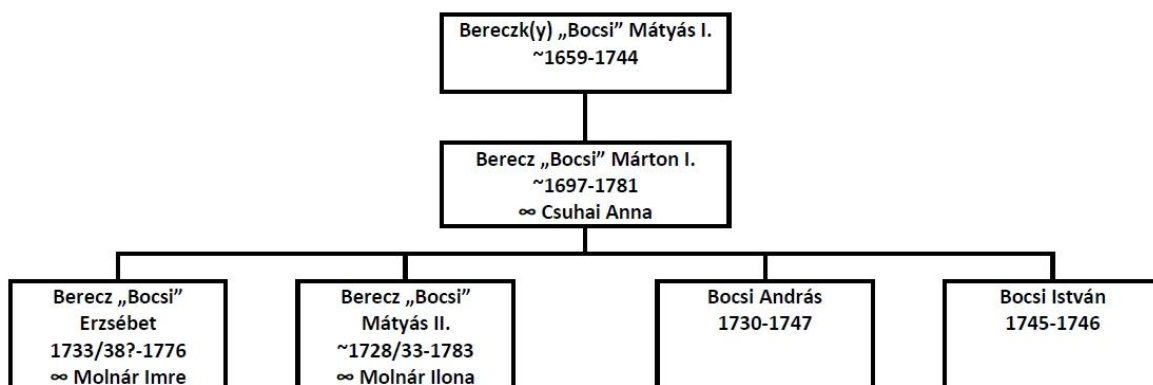
Bereczk „Bocsi” Mátyás (I.) fia lehetett Márton (I.), aki 1697 körül született és 1781. március 10.-én halt meg Sarudon. Felesége Csuha(i) Anna volt (*1708 körül - †1776. január 11.). Pontos születési időpontjuk és a házasságkötésük az anyakönyvi hiányosságok miatt ismeretlen. A házasságkötésük 1726-1728 körül lehetett. Az ő nevükkel is először a mezőtárkányi anyakönyvekben találkozunk az 1730-as évek elején, mint szülők és keresztszülők. Az anyakönyvekben egyaránt előfordul a Bocsi és a Berecz név is.

Berecz „Bocsi” Márton és Csuha(i) Anna neve 1730-ban és 1733-ban a mezőtárkányi anyakönyvekben.

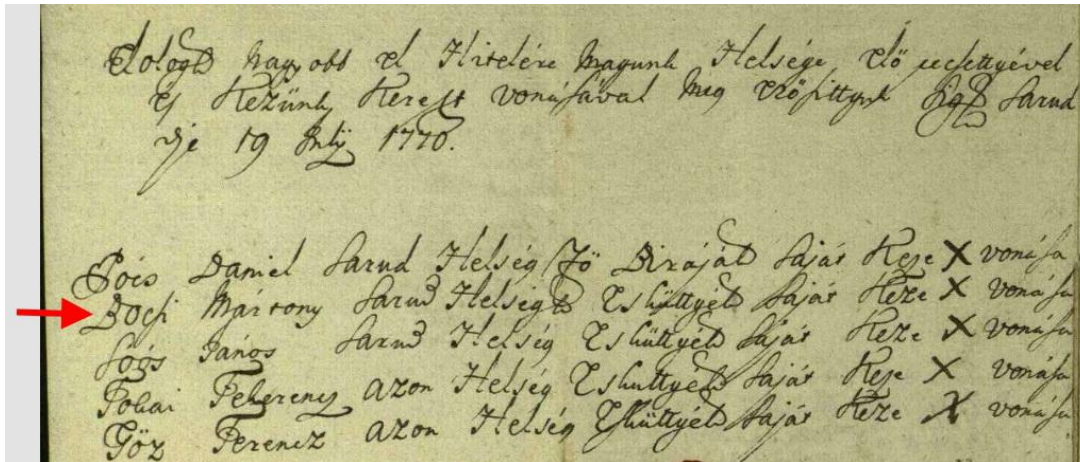
(in: Familysearch.org 623895 film 13. és 16. kép)

Mezőtárkányon született András (*1730. november 26.) és Erzsébet (*1733. március 26.) nevezetű gyermekük. Azoknál a családoknál, ahol korábban keresztszülők voltak, 1737-után már nem ők szerepelnek keresztszülőként. Sarudon született István (*1745. október 20.) nevezetű gyermekük, aki egy évvel később elhalálozik, valamint András nevű gyermekük 1747-ben halt meg Sarudon. Bocsi Erzsébet 1753-ban Sarudon házasságot köt Molnár Imrével, a halotti anyakönyvben (†1776. január 14.) azonban már Berecz névvel szerepel. A halotti anyakönyv alapján 1738-ban született, de mivel abban az időben az anyakönyvi adatok nagyon bizonytalanok lehetnek, lehetséges, hogy ez az Erzsébet megegyezik a Mezőtárkányon született Erzsébettel.

Berecz családja 1. részlet

Berecz „Bocsi” Márton (I.) 1770-re Sarud tehetősebb, egész telkes jobbágysághoz tartozott. Az urbárium²⁰ szerint két pozsonyi mérős belső telekkel, 30 hold szántófölddel és 12 embervágó réttel rendelkezett. Neve az urbáriumban esküdként is szerepelt! Az iratot saját keze kereszt vonásával igazolta, ami egyúttal azt is jelzi nekünk, hogy ő még írni-olvasni nem tudott.

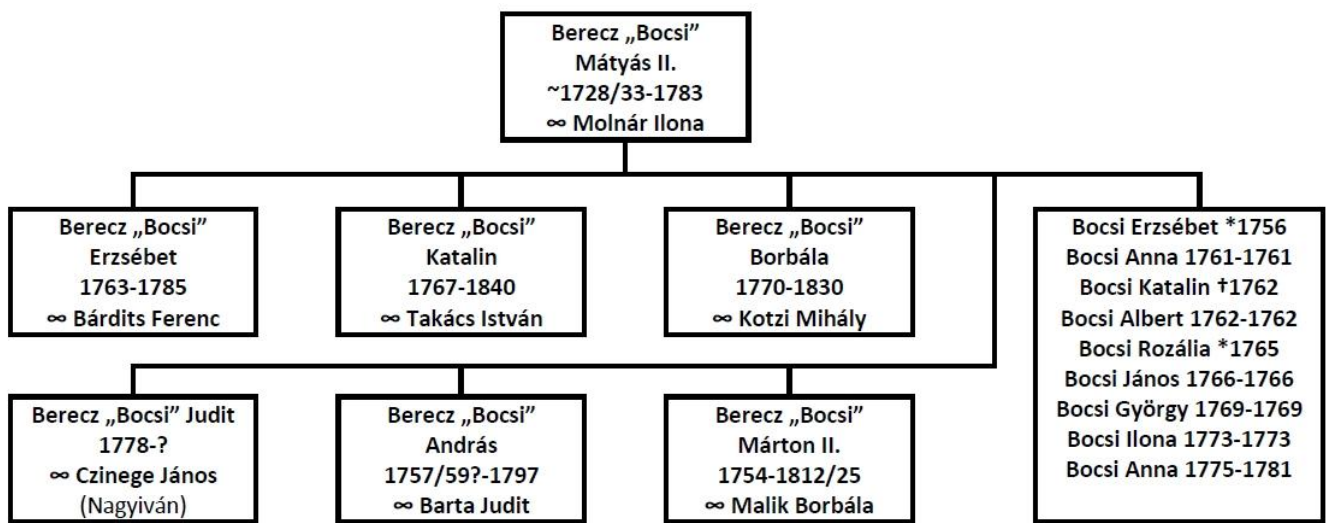
Berecz „Bocsi” Márton, mint esküdt az 1770. évi urbárium iratában (forrás: Hungaricana)

Az anyakönyvi hiányosságok miatt nem lehet tudni, hogy pontosan mennyi gyermeke született Berecz „Bocsi” Mártonnak (I.). Az ő gyermeke lehetett Berecz „Bocsi” Mátyás (II.), akinek a születési anyakönyvi bejegyzése nincs meg. Mátyás (II.) valószínűleg 1728-1733 körül született Mezőtárkányon, és 1783. május 1.-én halt meg Sarudon. Az anyakönyvek tanulsága szerint a templom kurátora volt (curator ecclesiae), vagyis a templom gazdasági ügyeit intézte, és segítette az istentiszteleteket. Házasságot 1753. február 18.-án kötött Szihalmón Molnár Ilonával (*Mezőszemere, 1731. április 20. – †Sarud, 1804. november 11.), akitől összesen 15 gyermeke született, közülük 8 fiatalon meghalt. Rozália (*Sarud, 1765. június 5.) lányuk sorsáról nincs információ, sem a halotti, sem a házassági anyakönyvben nincs benne. A felnőtt kort megélt gyermekei közül kettő volt fiú, András és Márton (II.). András (*Sarudon, 1757-1759 között – †Sarud, 1797. január 17.) nem szerepel a keresztelési anyakönyvben, ami abban az időben előfordulhatott. Mátyásnak (II.) volt még egy gyermeke, Katalin, akinek ugyancsak nem ismert a keresztelési dátuma, csak a halálozási ismert. Berecz „Bocsi” Andrásnak három lánya és egy fia, János, élte meg a felnőtt kort. Berecz „Bocsi” Jánosnak (*Sarud, 1784. június 18. – †1812-1825 között²¹) azonban felnőtt fia nem volt, így a Berecz család férfi ága ezen a részen nem folytatódott tovább.

²⁰ Mária Terézia Urbéli Tabellák; forrás: Hungaricana

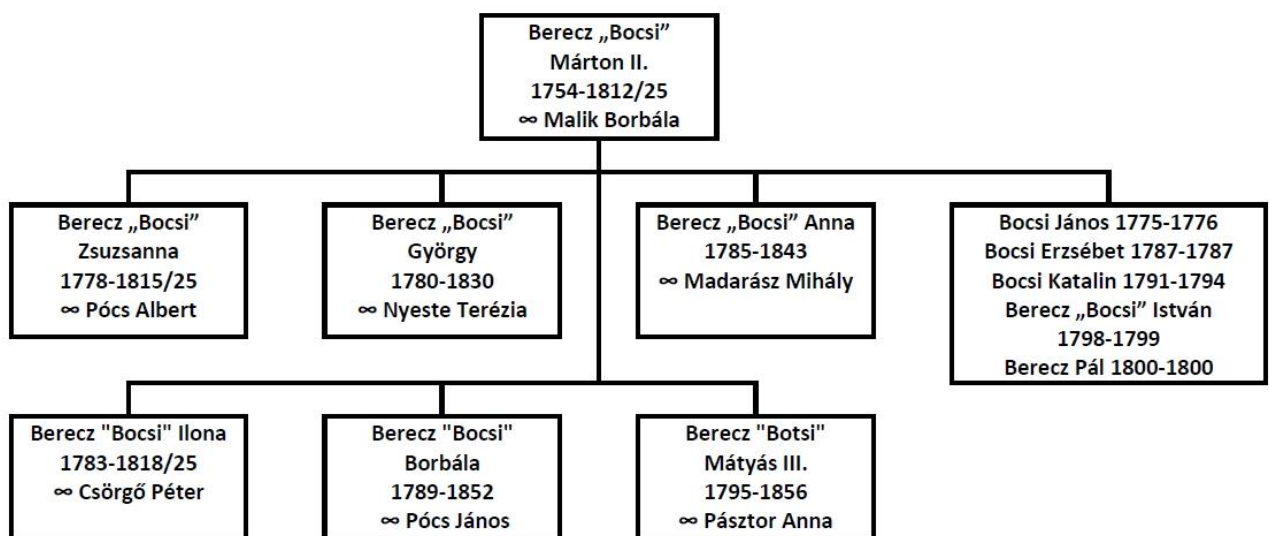
<https://archives.hungaricana.hu/hu/urberi/heves-sarud/> (letöltés dátuma 2018.augusztus)

²¹ Az eredeti 1812-1895 közötti sarudi halotti anyakönyv elveszett. 1826-tól vezették a másodpéldányt, ami elérhető a Heves Megyei Levéltárban. Ezért 1812-1825 között nincs információ a halottakról. Berecz „Bocsi” János is valószínűleg ebben az időszakban halt meg, mint sokan mások a Berecz családból.

Berez családja 2. részlet

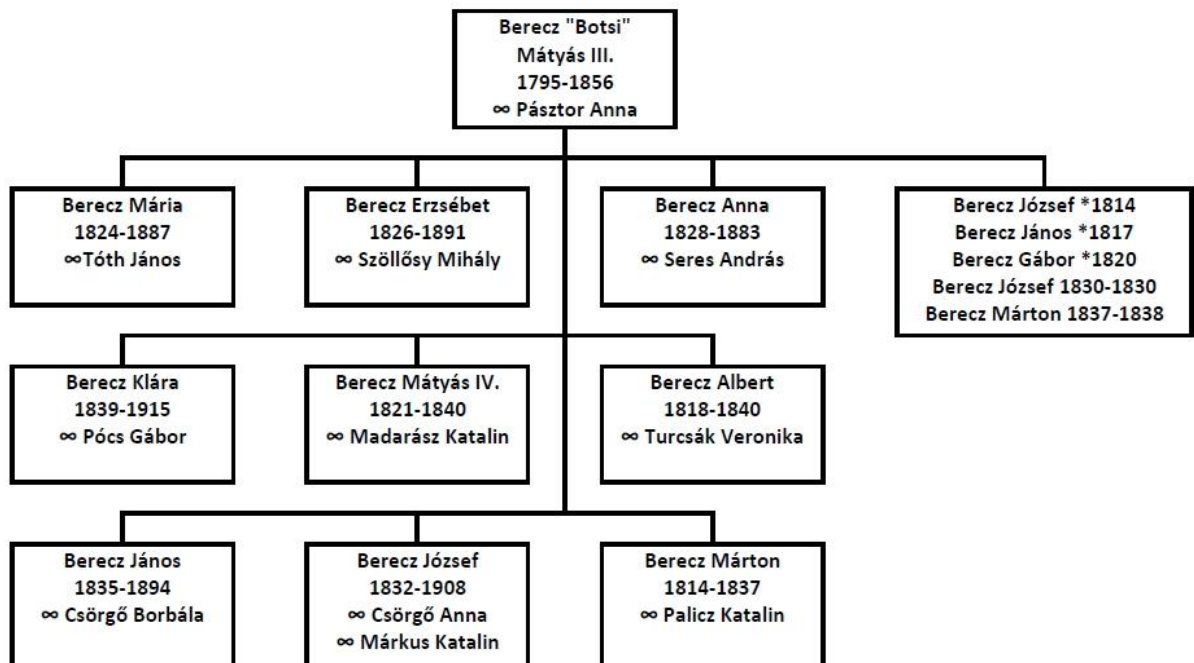
A Berez nevet így Berez „Bocsi” Márton (II.) (*Sarud, 1754. április 5. – †1812-1825 között) és gyermekei örökítették tovább. Márton (II.) felesége Malik Borbála (*Sarud, 1757. május 6. – †1812-1825 között) volt, akinek az apja Tarnaszentmáriáról származott. Márton (II.) és Borbála 1772. november 15.-én kötöttek házasságot Sarudon, és tizenegy gyermekük született, közülük öten fiatalon meghaltak. A felnőtt kort megért gyermekek közül kettő fiú volt, György és Mátyás (III.). Berez „Bocsi” György (*Sarud, 1780. április 24. – †Sarud, 1830. szeptember 7.) gyermekei közül csak egy fiú élte meg a felnőtt kort, András, aki a besenyőtelki Tóth Magdolnát vette feleségül. András fiatalon halt meg, 27 évesen, és gyermekük nem született.

Berez családja 3. részlet

Berecz „Bocsi” Mátyás (III.) (*Sarud, 1795. április 10. – †Sarud, 1856. június 6.) felesége Pásztor Anna (*Sarud, 1795. május 4. – †Sarud, 1870. május 2.) volt, az esküvőre 1812. november 16.-án került sor Sarudon. Mátyás részéről a szokatlanul fiatalon történő házasságkötés valószínűleg a szülők halála miatt következhetett be. Mivel a halotti anyakönyv elveszett, ezért ez csupán feltételezés.

Mátyásnak (III.) és Annának tizennégy gyermekük született, amelyek közül kilenc megélte a felnőtt kort. Az ő gyermekeiknél ágazik három nagy, terebélyes ágra a Berecz család. Így Berecz Mátyás (III.) és Pásztor Anna tekinthető a sarudi Bereczek legkorábbi közös ősének. A három nagy ágból lehetett volna akár több is, de lehetett volna kevesebb is. Ugyanis öt fiú gyermeke élte meg a felnőtt kort: Márton (III.), Albert, Mátyás (IV), József és János. Az öt testvér közül azonban három az esküvőjük után pár évvel elhunyt. Berecz Albert (*Sarud, 1818. április 2. – †Sarud, 1840. október 20.) elvette Turcsák Veronikát, két lányuk született, akik közül csak az egyik élte meg a felnőtt kort. Berecz Mátyás (IV.) (*Sarud, 1821. július 5. – †Sarud, 1840. november 10.) Madarász Katalinnal kötött házasságot és csupán egyetlen lánya született a halála után pár hónappal. Berecz Mártonnak (III.) (*Sarud, 1814. december 30 – †Sarud, 1837. április 22.) pedig két fia született, György és András; utóbbi, az én szépapám, alapítja meg az egyik nagy ágát a családnak. Berecz család másik két nagy ágát József és János nevéhez köthetjük.

Berecz családja 4. részlet

Az 1828-ban keletkezett vagyonösszeírásban²² Mátyás (III.) Bocsi vezetéknevvel szerepel, pedig a legutoljára az anyakönyvekben 1806-ban szerepelt a Bocsi név²³. Az összeírásból kiderült, hogy 32 pozsonyi mérő földdel, 8 kaszás réttel, 4 ígás ökörrrel, 2 borjas és egy 1 meddő tehénnel, 1 tinóval vagy üszővel, 4 lóval, 15 juhval, 1 sertéssel rendelkezett. Az összeírás alapján a falu tehetősebb jobbágjai közé tartozott.

Berecz Mátyás (III.) 1836-ban a falu bírója volt²⁴. A bírói cím egy évre szólt, és általában öregebb, módosabb gazdákat választottak meg. A következő évek összeírásai²⁵ alapján a vagyoni helyzete hasonló volt, mint nyolc évvel korábban. 1845-re a család vagyona számottevően gyarapodott. Az összeírások²⁶ szerint két szolga lakott a családdal, és két házuk volt, ami ritkaság volt abban a faluban. Rajtuk kívül még egy család rendelkezett két házzal. Berecz „Bocsi” Mátyás (III.) 1856 június 6.-án halt meg. A hagyatékát 1859. október 22.-én az örökösök kérelmére elárverezték, erről az alábbi újságcikkből²⁷ van tudomásunk:

Budapesti hírlap 231. szám, 1859. szeptember 28. (forrás: Arcanum)

Berecz József és Berecz János ága

A Berecz család máig fennmaradt és terebélyesedő ágai közül József és János leszármazottait a XX. század elejéig tudtam felderíteni. 1917-utáni anyakönyvekhez nem fértem hozzá, ezért attól az időponttól kezdve erősen hiányos a családfa. Az írásomban nem kívánom (és nem is tudnám pontosan) bemutatni a

²² <https://www.familysearch.org/search/film/008302902?cat=231564> (letöltés dátuma: 2018 augusztus)

²³ Berecz „Bocsi” György és Nyeste Terézia lányának, Erzsébetnek, a keresztelési bejegyzése

²⁴ MNL HML IV-7/b/20 öi.1838-1839 (in: Familysearch.org 1662808 film 351-385. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

²⁵ MNL HML IV-7/b/20 öi.1840-1841 (in: Familysearch.org 1662808 film 351-385. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

²⁶ MNL HML IV-7/b/37 öi.2367-2369 (in: Familysearch.org 1662818 film 463-498. kép; letöltés dátuma 2018 augusztus)

²⁷ Arcanum - https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/BudapestiHirlap_1859_09/ (letöltés dátuma: 2018 december)

családjuk történetét, ez a ma is élő leszármazottak feladata. A következőekben csupán a gyermeküket ismertetem.

Berecz József (*Sarud, 1832. augusztus 18. – †Sarud, 1908. június 22.) elvette Csörgő Annát, nyolc gyermekük közül csupán négy fiú élte meg a felnőtt kort: Mátyás (1855-1902), Albert (1859-1900), Ignác (1867-1907), József (1869-1944). Két lánya és két fia fiatalon elhunyt. Felesége halála után elvette Márkus Katalint, akitől gyermeke nem született.

Berecz János (*Sarud, 1835. február 14. – †Sarud, 1894. november 11.) elvette Csörgő Borbálát, és tíz gyermekük közül nyolc megélte a felnőtt kort, négy leány és négy fiú: Márton (1861-1937), András (1862-1941), Terézia (1865-1926), János (1869-1951), Gábor (1873-1943), Rozália (1876-1953) és ikertestvére Borbála (1876-1957) valamint Klára (1878-1962).

Berecz Márton (III.) ága

Berecz Márton (III.) (*Sarud, 1814. december 30 – †Sarud, 1837. április 22.) 1832. november 12.-én feleségül vette Palicz Katalint (*Sarud, 1816. március 9. – †Füzesabony, 1850. október 24.). Két gyermekük született, András (*Sarud, 1834. szeptember 7. – †Sarud, 1876. április 24.) és György (*Sarud, 1836. december 27 - †Sarud, 1937. január 2.). Márton (III.) fiatalon halt meg, a halál oka ismeretlen, a halotti anyakönyv másodpéldányában nem volt feljegyezve.

Az özvegy Palicz Katalin 1839. február 4.-én Sarudon feleségül ment Zele Józsefhez (*Füzesabony, 1807. március 18. – †Füzesabony, 1862. június 25.), aki Füzesabonyból származott. Palicz Katalin Füzesabonyba költözött és minden bizonnyal vitte magával a négy és fél éves Berecz Andrást is. Katalinnak az új házasságából 7 gyermek született:

Terézia (*Füzesabony, 1839. december 14. - †Füzesabony, 1898. január 4.)

Mária (*Füzesabony, 1842. január 26. - †?)

József (*Füzesabony, 1843. szeptember 29. - †Füzesabony, 1904. szeptember 6.)

Anna (*Füzesabony, 1845. október 5. – koraszülött volt, születés után meghalt.)

Erzsébet (*Füzesabony, 1848. november 4. - †Füzesabony, 1912. február 28.)

Ádám és Éva (ikrek, *Füzesabony, 1850. szeptember 19. – Éva 1850. szeptember 26.-án, Ádám december 15.-én hunyt el.)

Katalin utolsó terhessége végzetesnek bizonyulhatott, a szülés után 1 hónappal, október 24.-én elhalálozott. Nem lehet tudni, hogy Berecz András (I.) mikor költözött vissza Sarudra. Lehetséges, hogy rögtön az anyja halála után, vagy esetleg a nagyapja halála²⁸ évében. A Zele családdal a kapcsolat nem szakadt meg, sőt a későbbiekben egy újabb szállal kötődtek a Bereczekhez. A nagymamám elmondása alapján a nagyapám, Berecz Tibor, még tartotta a kapcsolatot a füzesabonyi Zele családdal.

Berecz András (I.) és gyermekei

Berecz András (I.) 1856. szeptember 29.-én feleségül vette Méhi Máriát (*Sarud, 1840. június 16. - †Sarud, 1877. március 23.), akivel negyedfokú vérrokonságban állt. Mária egyik anyai dédanyja Berecz Katalin (*Sarud, 1767. június 16. - †Sarud, 1840. március 4.), aki Berecz Mátyás (II.) és Molnár Ilona gyermeke volt. Lehetséges, hogy tudtak a távoli rokonságról, hiszen házasságkötésük idejében Mária anyai nagyapja és András apai nagyanyja még éltek, ők ismerhették a családi kapcsolatokat. A házasságból hét gyermek született:

Erzsébet (*Sarud, 1857. december 5. - †Sarud 1945. március 8.)

Terézia (*Sarud, 1862. január 20. - †Sarud, 1863. április 4.)

József (*Sarud, 1864. szeptember 4. - †Sarud, 1951. július 20.)

György I. (*Sarud, 1867. április 22. – †Sarud, 1867. április 27.)

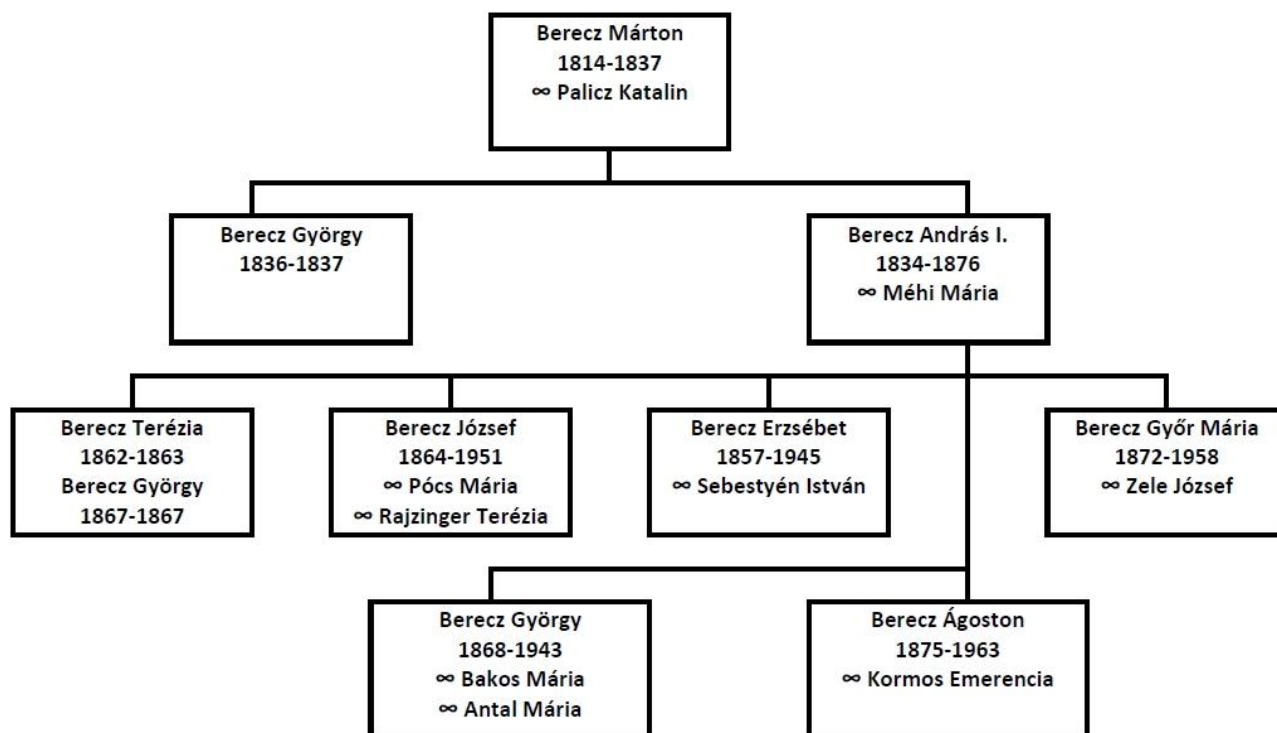
Mária (*Sarud, 1872. november 24. - †Füzesabony, 1958. március 31.)

György II. (*Sarud, 1868. július 27. - †Sarud, 1943. január 11.)

Ágoston (*Sarud, 1875. március 2. - †Újlőrincfalva, 1963. január 17.)

Az összes gyermeküknek Kormos József és Nagy Terézia voltak a keresztszülei. Általános gyakorlat volt akkoriban, hogy az apa vagy az anya fiatalkori barátját kérték fel keresztszülősségre, ezzel megerősítették a korábbi baráti kapcsolatukat. Kormos József és Nagy Terézia a keresztszülősségben visszahívta őket, így egymás komái lettek. Mivel Nagy Terézia Tiszanánáról származott, a fiatalkori baráti kapcsolat András és Kormos József között alakulhatott ki. A két család később még szorosabb kapcsolatba került egymással, mikor András és József ükunokái házasságot kötöttek egymással.

²⁸ nagyapja, Berecz Mátyás (III.), 1856. június 6.-án halt meg

Bercz családja 5. részlet

Bercz András (I.) 1876. április 24.-én tuberkulózisban, Méhi Mária 1877. március 23.-án tüdőgyulladásban halt meg. Sírjuk megtalálható a sarudi temetőben, azonban a halálozási évszámokat a felújított kereszten elírták. Halálukkal négy fiatal gyermeket hagyták árván, mivel Erzsébet már felnőtt korba lépett, és 1876-ban feleségül is ment Sebestyén Istvánhoz²⁹. Máriát örökbe fogadta Győr Márton és felesége Zele Teréz (1839-1898), aki Bercz András féltestvére volt. Mária így Füzesabonyba került, és 1887-ben felvette a Győr nevet, ezzel a hivatalos neve Bercz Győr Mária lett. Mária 1889-ben feleségül ment Zele Józsefhez³⁰, akivel másodfokon vérokon volt. József 13 éves volt, mikor az anyja meghalt. Fiatalkoráról nincs információ. Kétszer nősült meg, az első felesége Pócs Mária volt, akivel harmadfokú vérokonságban³¹ állt, s tőle csak lányai születtek³². Második felesége Rajzinger Terézia volt, akitől gyermeke nem született.

²⁹ Bercz Erzsébet és Sebestyén István gyermekei: András (1877-?), Károly (1879-?), Béla (1882-1975), Pál (1886-?), Katalin (1888-?), Margit (1895-1934)

³⁰ Bercz Győr Mária és Zele József gyermekei: András (1890-1907), Gáspár (1892-?) József Lukács (1893-?), Ilona (1895-?), Julianna (1897-1920), Ferenc (1904-1938)

³¹ Pócs Mária egyik öse Bercz Katalin (1767-1840), aki Bercz Mátyás (II.) és Molnár Ilona gyermeke volt.

³² Bercz József és Pócs Mária gyermekei: Mária (1891-1922), Zsófia (1892-1911), Rozália (1897-1897), Rozália (1898-1898), Isméria (1901-1901), Gizella (1909-1909), Gizella (1914-1997)

1017 szám.
Numerus.
1940.

Megyeri egyházmegye
Füzesszentmihályi esperesi kerület
Hunyváros vármegye

Keresztlevél

1834. október 7. -
a szentkereszt-
keresztlevél
10. oldalán

Alulírott ezennel hivatalosan bizonyítom, hogy a Jánoska
római katolikus anyaegyház keresztelték anyakönyve 4. kötet 26. lapján
az 1834. azaz ezer nyolcvencévtized 7. -ik
év október hó 7. napjáról a következők foglaltatnak:

Folyószám Numerus currens	-	
Éve, hava, napja Annus, mensis, dies	a születésnek nativitas	1834. október 7.
	a szent kereszt- ség fölvtételének collati s. baptismi	7.
A keresztelteték — Baptizati	neve nomen	András
	fi mas.	fi
	leány foemina	-
	törvényes legitimus (a)	szülője
	törvénytelen illegitimus (a)	-
A szülők — Parentum	vezeték és ke- resztneve, vallása, állása és születés- helye nomen, religio, con- ditio et locus na- tuitatis	Berecz Márton sz. János Pálffy Katalin sz.
	lakóhelye locus domicilii	Sarna
A keresztstülők neve, vallása, állása és lakása Nomen Patrinorum, eorum religio conditio et locus habitationis		Böllöngy Anna
A keresztelő lelkész neve és hivatala Nomen et officium bap- tisanis		Mányi Norbert lelkész
Észrevételek Observationes		

Jelen adatok hitelességét nevem aláírásával és a plébánia egyház pecsétjével hivatalosan
bizonyítom.
Kelt Sarna 1940. évi október hó 23. n.

Sajtóval
M. lelkész.

Berecz András keresztlevele³³

³³ A keresztlevelet 1940-ben kérték ki, származásigazolás miatt. A keresztlevélben a születési hónapot rosszul tüntették fel, a levéleben október szerepel, az anyakönyv szerint szeptemberben született.

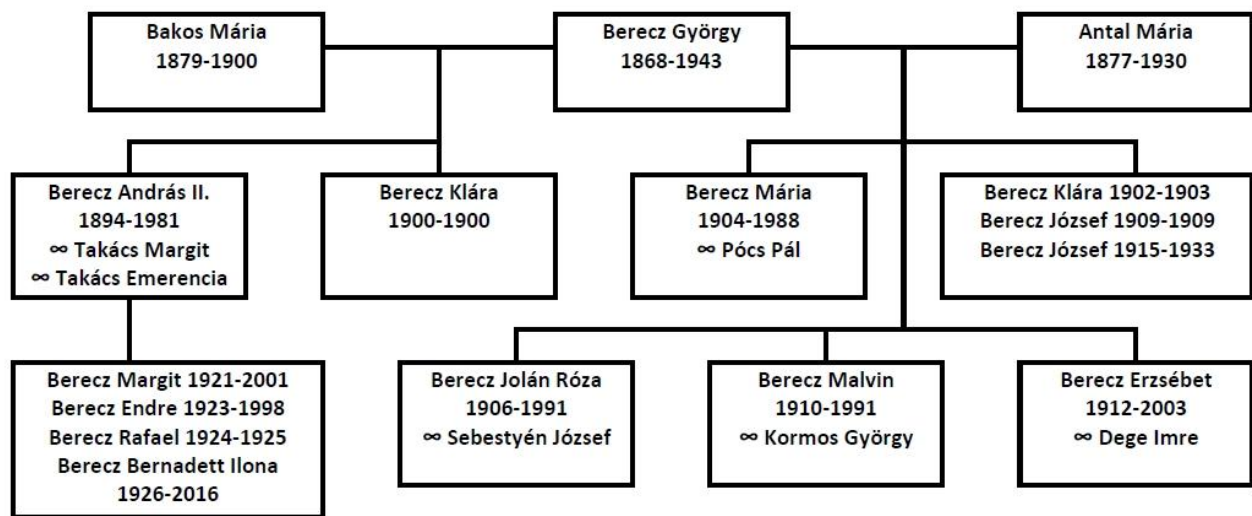

András és Méhi Mária sírja Sarudon

Berecz György (II.) és gyermekei

Berecz György (*Sarud, 1868. július 27. - †Sarud, 1943. január 11.) volt az egyik ükapám. Kilenc éves volt, mikor a szülei meghaltak. Sajnos nem tudom, hogy mi történt vele fiatal korában. Felnőttként már kisbirtokosként gazdálkodott a földjén, később pedig szövetkezeti üzletvezető volt. Első feleségét Bakos Máriának³⁴ (*Sarud, 1876. április 05. - †Sarud, 1900. május 15.) hívták, akitől kettő gyermeke született, András (II.) (*Sarud, 1894. augusztus 31. - †Újszász, 1981. augusztus 21.) és Klára (*Sarud, 1900. április 27. - †Sarud, 1900. augusztus 6.). Bakos Mária a szülés után gyermekágyi lázban halt meg, pár hónappal később veleszületett gyengeség miatt Klára is elhalálozott.

³⁴ Mária egyik őse Berecz „Bocsi” Erzsébet (1763-1785), emiatt György és Mária távoli rokonok

Berez családja 6. részlet

Berez András (II.) életébe egy könyv, a Hevesvármegyei ismertető és adattár³⁵ ad betekintést:

„**Berez András** vegyeskereskedő, Sarud. 1894-ben Sarudon született, a keresk. pályára lépett, a szakmát Füzesabonyba tanulta. 1914-ben hadbavolt, az orosz, majd albán fronton harcolt. 1922-ben Tiszalökön a Hangya szolgálatába került, 1923-ban Sarudra hívták meg, ahol 7 évig vezette a szövetkezetet. 1928-ban alapította üzletét. Neje: Takács Emerencia. Gyermekai: Andor, Margit, Ilonka.”

A fenti könyvrészlet pár sora elég sokat elárul András múltjáról, azonban néhány fontos részlet kimaradt. A besorozásáról sajnos nincsen pontos adatok. A Központi Értesítő alapján Berez András (II.) 1914 és 1917 között Sarud és Vidéke fogyasztási és értékesítő szövetkezet igazgatóságának tagja³⁶ volt. Első feleségét Takács Margitnak (*Sarud, 1903. április 14. - †Sarud, 1922. június 22.) hívták, akitől egy gyermeke született, Berez Margit (*Sarud, 1921. november 21. - †Hatvan, 2001. augusztus 31.). Takács Margit igen fiatalon, tuberkulózisban halt meg. András az első felesége halála után négy hónappal elvesztette Margit húgát, Takács Emerenciát³⁷ (*Sarud, 1905. november 13. - †?), akitől három gyermeke született. Az első gyermekük Endre (*Sarud, 1923. augusztus 15. - †1998) volt, akit Andornak becéztek. Második gyermekük Rafael (*Sarud,

³⁵ Ladányi Miksa (szerk.): Hevesvármegyei ismertető és adattár. Bp. 1936 pp. 432-433

³⁶ Központi Értesítő 1914. év 38. szám és 1917. év 45. szám. lásd.: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/KozpontiErtesito/> (letöltés dátuma: 2017. október)

³⁷ Takács lányok egyik őse szintén Berez „Bocsi” Erzsébet (1763-1785), így Andrással távoli rokonok

1924 - †Sarud, 1925. szeptember 5.) igen fiatalon elhunyt. Harmadik gyermeküket Bernadett Ilonának (*Sarud, 1926. július 3. - †Szolnok, 2016. június 22.) hívták.

András (II.) és családja az 1940-es évek végéig Sarudon maradt. Berecz Margit 1947-ban feleségül ment Pádár Pálhoz, aki Hatvanban volt cukrász. Berecz Bernadett később Szolnokra került, a Szolnok Városi Tanács Művelődési Osztályán dolgozott, mint közművelődési felügyelő. Családot nem alapított. Halála előtt egy évvel találkoztam vele, sajnos családi történeteket már nem tudott nekem mesélni. Bernadett és nagyapám levelezése alapján Berecz András (II.) 1981-ben Újszászon, idősek otthonában halt meg.

Berecz György második felesége a füzesabonyi származású Antal Mária (*Füzesabony, 1877. március 9. - †Sarud, 1930. április 6.) volt. Házasságkötésükre 1901. június 26.-án került sor Dormándon. Antal Mária is özvegyen házasodott, első férjét Nyizsnyánszky Pálnak hívták. Mária a házasságba egy fiút hozott magával³⁸, Jánost. Berecz György és Antal Mária házasságából hét gyermek született:

Klára (*Sarud, 1902. május 11. - †Sarud, 1903. szeptember 16., a halotti anyakönyv szerint gyermekszályban³⁹ hunyt el),

Mária (*Sarud, 1904. május 29. - †Sarud, 1988),

Jolán (*Sarud, 1906. október 30. - †Budapest, 1991),

József (*Sarud, 1909. augusztus 15. - †Sarud, 1909. augusztus 20.; veleszületett gyengeségben halt meg),

Malvin (*Sarud, 1910. december 15. - †Eger, 1991. augusztus 5.; kórházban halt meg),

Erzsébet (*Sarud, 1912. november 1. - †Miskolc, 2003)

József (*Sarud, 1915. július 27. - †Sarud, 1933. július 30.)

Mária feleségül ment Pócs Pálhoz, és két gyermekük született, Elemér és Margit. Jolán Sebestyén Józsefhez ment feleségül, és Sarudon babaként⁴⁰ dolgozott. Két gyermekük született, Lukács és Ottó. Emlékszem, Jolán néni még idős korában is sok gyógynövényt termesztett a házában. Malvin feleségül ment Kormos Györgyhez, aki cipészként dolgozott. Malvin idős korára kissé mogorva öregasszony lett, gyermekkoromban félttem tőle. Egy gyermekük született, József Tibor (*Sarud, 1931. január 1. - †Sarud, 2017. január

³⁸ Nagyapám úgy emlékezett, hogy Nyizsnyánszky Pálnak és Antal Máriának volt egy Irén nevezetű gyermekük. Erre azonban bizonyítékot nem találtam. Irénnek nincs nyoma az anyakönyvekben, és Berecz György hagyatékánál sem említik. Valószínűleg nagyapám rosszul emlékezett, és Irént összekeverte Nyizsnyánszki Máriával, aki születése után elhalálozott.

³⁹ valószínűleg tuberkulózis

⁴⁰ Ladányi Miksa (szerk.): Hevesvármegyei ismertető és adattár. Bp. 1936 pp. 410

13.), az egyik nagyapám. Erzsébet feleségül ment Dege Imréhez, aki tragikusan fiatalon, 26 évesen halt meg. Két gyermekük született, Rafael és Mária. Erzsébet élt a legtovább a testvérei közül, így őt jobban megismerhettem. Gyermekkoromban mikor Sarudon jártunk, mindig benéztünk Bözsi nénihez, aki egy régimódi parasztházban éldegélt. József egy sajnálatos baleset miatt fiatalon vízbe fulladt, így gyermeke nem született.

Antal Mária 1930-ban tüdőgyulladásban, Berecz György 1943-ban tüdődaganat miatt hunyt el. Érdekes, hogy a sarudi temetőben Mária és György sírja viszonylag távol található egymástól, György nem temetkezett az egykori felesége mellé. A gyermekik sírja úgyszintén a sarudi temetőben található meg, így minden-szentek alkalmából a távolra került rokonok néha találkozhatnak egymással.

Berecz Malvin, Kormos György és fiúk, József Tibor (Sarud, 1941)

Berecz Ágoston és gyermekei

Berecz Ágoston (*Sarud, 1875. március 2. - †Újlőrincfalva, 1963. január 17.), becenevén Guszti, volt a másik ükapám, aki kettő évesen árvaságra jutott. A családi hagyomány úgy tartja, hogy az egyik testvére-éhez⁴¹ került és kisbéresként dolgoztatták. Iskoláztatására valószínűleg nem fordítottak sokat energiát, mivel az első gyermeke születésének idején még nem tudott írni, amit az anyakönyvekben bejegyzett „X” bizonyít. A későbbi anyakönyveket már aláírta, de valójában a nevének kívül mást nem tudott lejegyezni⁴².

⁴¹ valószínűleg Berecz Erzsébethez, mivel a szülei halálakor ő már férjhez ment

⁴² nagymamám elmondása alapján ő taníttatta írni az öreg Gusztit

Az elmondások alapján alacsony, 165 cm. körüli magasságú, sovány, izmos ember volt. Annyi bizonyos, hogy sámlira kellett állnia, hogy a lovat lecsutakolja. Mélyen hívő emberként rendszeresen járt misére. Nagymamám visszaemlékezése alapján szépen énekelt, sok dalt ismert, és egyszer Mátraverebély határában lévő Szentkút búcsújáró helyre biciklivel ment el.

Ágoston 1898. november 21.-én feleségül vette Kormos Emerenciát, és Újlőrincfalván telepedtek le. A házasságból hat gyermekük született:

Zoltán Ágoston (*Újlőrincfalva, 1899. augusztus 10. - †Újlőrincfalva, 1970. május 5.)

András (*Újlőrincfalva 1902. szeptember 22. - †Újlőrincfalva, 1903. április 9.; halálának oka ismeretlen),

József (*Újlőrincfalva 1905. július 16. - †Újlőrincfalva, 1908. szeptember 25.; torokgyíkban hunyt el)

József (*Újlőrincfalva 1909. július 1. - †Szovjetunió? 1945. május 21.?)

Endre (I.) (*Újlőrincfalva, 1912. december 5. - †Budapest, 1996),

István (*Újlőrincfalva 1914. augusztus 20 - †Újlőrincfalva, 1914. december 2.; tüdőgyulladásban hunyt el).

Berecz Ágoston az első világháború kitörésekor 39 éves volt. Bár nincsenek róla adataim, valószínűleg besorozták katonának. Sajnos arról sincs tudomásom, hogy melyik ezredhez került⁴³, mely harcokban vett részt. Az elmondások alapján az orosz fronton fogságba esett, és ekkor az egyik szemére megvakult. Ágoston a hadifogásból gyalog jött haza⁴⁴. A történetet megerősíti, hogy Ágoston 1942-ben megkapta a Nemzetvédelmi Keresztet.⁴⁵

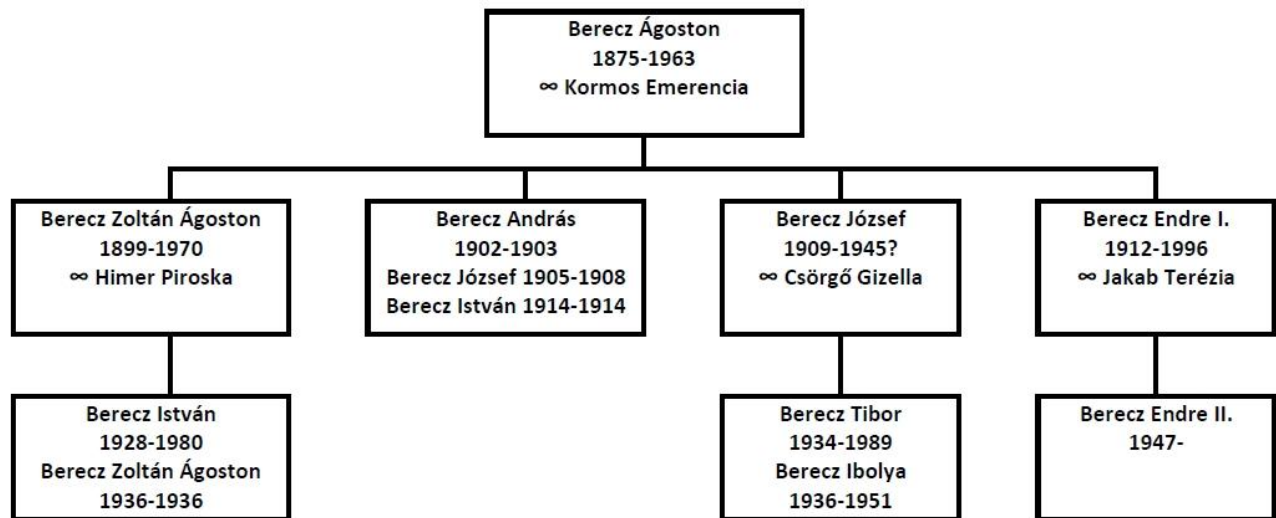
A két világháború között a család vagyona lassan gyarapodott. Nagymamám elmondása alapján az öreg Dúl és Berecz Ágoston közösen vettek cséplőgépet. A cséplőgépről Újlőrincfalva történetével foglalkozó könyvben⁴⁶ van egy fénykép, ami bár rossz minőségű, de felismerhető rajta Ágoston két unokája, Tibor és Ibolya, valamint a menyé, Csörgő Gizella.

⁴³ valószínűleg a magyar királyi miskolci 10. honvéd gyalogezred, 2. zászlóalj (Eger)

⁴⁴ Berecz Endre (II.) közlése alapján

⁴⁵ A keresztet azoknak adományozták, akik „a magyarság és Magyarország fennmaradása érdekében életük kockáztatásával önfeláldozó magatartást tanúsítottak” (Honvédségi Közlöny – Személyes ügyek 1941/5). Az adományozás a Budapesti Közlönyben jelent meg (1941/249). A bejegyzésben Berecz Ágoston, földműves (1875. Samd) szerepel. Samd nevezetű települést a Magyarország Történelmi Helységnévtárában nem találtam. A Familysearch alapján 1875-ben csak két Berecz Ágoston született, közülük az egyik a Jászságban és fiatalon elhalálozott.

⁴⁶ Szuromi Rita (2011): Falu az ártéren, Tiszahalász – Újlőrincfalva története; 121 pp.

Berecz családja 7. részlet

Berecz Ágoston és családja⁴⁷ 1942 körül

Ágostonnak 3 fia élte meg a felnőtt kort, mindhárman családot alapította. Berecz Zoltán Újlőrincfalván maradt, és elvette feleségül Himer Piroskát. Kettő gyermekük született, István (1928-1980) és Zoltán Ágoston (1936-1936). Istvánnak később egy fia, István (II.), és 4 lánya született: Katalin, Vilma, Piroska és Rita.

⁴⁷ Balról jobbra a következő személyek láthatóak: Berecz Tibor, Kormos Emerencia, Berecz Ibolya, Berecz Ágoston, Berecz István

Berecz Endre Budapestre került és a rendőrségen dolgozott. Későn házasodott meg, Jakab Teréziától egy gyermeke született, Endre (II.) (1947-), aki jelenleg is Budapesten él. Neki két gyermeke született: Endre (III.) és Zoltán.

Berecz József, az én dédapám, 1928. november 15.-én elvette feleségül a sarudi származású Csörgő Gizellát (*Sarud, 1911. augusztus 9. - †Eger, 1992. július 30.; kórházban halt meg), akit Bógyi Gizellának⁴⁸ is hívtak. Nagymamám visszaemlékezése alapján az 1930-as években József kocsmárosként dolgozott valahol Eger környékén, aminek bizonyítására egy régi sörbontót⁴⁹ adott nekem. Ezt a sörbontót a nagyapám mindig a zsebében hordta. Sajnos még nem áll rendelkezésemre olyan bizonyíték, amely megerősítené ezt a történetet. Józsefnek és Gizellának kettő gyermeke született, Tibor (*Újlőrincfalva, 1934. május 3. - †Újlőrincfalva, 1989. április 26.), ő volt a másik nagyapám, valamint Ibolya (*Újlőrincfalva, 1936. június 13. - †Eger, 1951. október 12), aki állítólag szőke hajú és kék szemű leány volt. Ezen tulajdonságokat az apjától örökölhette.

Berecz József. A kép készítésnek időpontja ismeretlen.

Berecz József önkéntes tűzoltó is volt, erről tanúskodik egy fényképfelvétel, amely Egerben készült, egy tűzoltóparancsnoki tanfolyamon.

⁴⁸ Bógyi ragadványnév Gizella egyik dédanyjától, Nagy „Bógyi” Borbálától, és annak családjától származik.

⁴⁹ sörmityón a következő szöveg szerepel: Részvény Udvari sör

Berecz József a kép bal oldalán áll, csípőre tett kézzel (Eger, 1938.05.12)

Az elbeszélések alapján a második világháború kitörése után az újlőrincfalvi fiatal férfiakat lovasszekérrel vitték a poroszlói vasútállomásra, ahonnan Egerbe a 14. Dobó István Gyalogezredbe sorozták be őket. Ez a jelenet 1941-ben, esetleg 1942 elején játszódhatott le. A gyalogezredet 1942. június 20.-án búcsúztatták Egerben, majd a keleti frontra vezényelték őket.

Mivel a II. Világháborús személyi anyagok nagy része megsemmisült, ezért sajnos kevés információ van arról, hogy Józsefet pontosan mikor sorozták be, és mi történt vele a háború alatt. Közvetett bizonyítékok alapján 1940-ben részt vett az Erdélyi bevonuláson⁵⁰. 1942-ben a keleti harctérre vitték a Don-kanyarhoz, tizedesi rangot viselte, és a 14/II zászlóaljban szolgált. Dédapámnak megmaradt 6 levele, amit a frontról küldött haza. Utolsó levele 1942 karácsonyán íródott. Hivatalos adatok alapján, amit a Hadtörténeti Levéltár közölt velem, 1943. január 14.-én tűnt el, sorsáról nem tudnak semmit. Sajnos ennyi idő távlatából már nagyon nehéz rekonstruálni a történéseket, mert már senki nem él, aki bajtársa volt a fronton. Annyi bizonyos, hogy néhány személyes tárgy hazakerült, mint pl. családi fényképek. Egyik családi fényképre a következő van írva: „1945 május 21.-én halt meg”, nagymamámnak úgy mondták, hogy vérhasban. Ezek alapján József fogságba kerülhetett, és az egyik hadifogolytáborban halt meg. A Hadtörténeti Levéltár közlése alapján neve nem szerepel abban a névjegyzékben, amelyet az 1990-es évek végén az Orosz Föderáció adott át Magyar-

⁵⁰ Erről tanúskodik egy Erdélyi emlékérem és egy képeslap attól az erdélyi családtól, akiknél megszállt. A képeslapot húsvéti üdvözlétként küldték, és egy székelyudvarhelyi fényképész készítette, ezért valószínű, hogy a család azon a környéken lakott.

országának a szovjet hadifogolytáborokban elhunyt magyar katonákról. Lehetséges, hogy nem regisztrálták? Vagy rosszul, rossz adatokkal regisztrálták? Ebben a témában még további kutatások kellene.

A II. Világháborút megjárt fénykép⁵¹

<p>A MAGYAR ÉLET ÁRA : A SZOVJET HALÁLA!</p> <p>Hivatalos feljegyzések:</p> <p><i>J. Molnár stb.</i></p> <p>Ellenőrizve zh. parancsnokság</p> <p>A feladó neve: <i>Berecz József</i></p> <p>rendfokozata: <i>Tisz. d. ez.</i></p> <p>A tábori posta száma: <i>230/25.</i></p> <p>Ára: 1 fillér.</p>	<p>TÁBORI POSTAI LEVELEZŐLAP.</p> <p>A telve hiyatal kéjzet bélyegzője</p> <p>1942 AUG 7</p> <p>M. kir. állami nyomda, Budapest, 1942.</p> <p>Cím:</p> <p><i>Berecz Józsefnek Csörgő Gizella Újtörinufalva Heves megye u. n. Parancsnok</i></p>
---	---

Berecz József egyik frontról küldött levele

⁵¹ A fényképen Berecz Tibor, Csörgő Gizella és Berecz Ibolya látható. A fényképet 1938/39 körül készíthették.

A II. Világháború és az utána következő időszak tragédiákkal volt tele a család életében. Berecz József halála után az özvegy dédmamám gondozta az öreg Berecz Ágostont és feleségét. A cséplőgép miatt Ágostont kulákká nyilvánították, és a nagymamám elmondása alapján a faluháza elé állították és kényszerítették, hogy a Napba nézzen⁵². Ekkor vakult meg a másik szemére. A család az 1950-es években nagy szegénységben élt, élelemre alig tellett. A család tragédiáját súlyosbította, hogy Berecz Ibolya 1951-ben, illegális abortusz miatt fellépő gyermekágyi lázban hunyt el.

Berecz Ibolya 1950 körül

Berecz Tibor felnőve 1959-ben elvette feleségül Nagy Rozáliát, aki Mezőtárkányról származott. A házasságból egy gyermek született, Tivadar, aki az én édesapám. Ágoston még megélte a dédunokája születését. Berecz Tibor és családja a '60-as évek elején néhány évig Mezőtárkányon lakott, majd visszaköltöztek Újlőrincfalvára. Ezek után a család szép lassan talpra állt.

⁵² nagymamám, Berecz Tiborné, ezt a történetet számtalanszor elmesélte

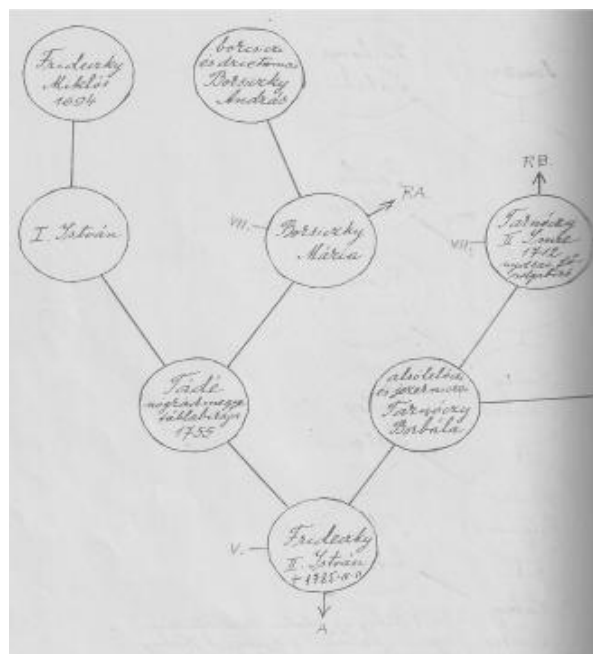
Frideczky Lajos élete és genealógiája

Nógrád Vármegye nevezetes politikusa és közjogi méltósága emlékére

Dr.Barsi Béla (drbarsibela@gmail.com)

Előszó

A Frideczky család származásával **Frideczky Lajos** maga is foglalkozott, úgy apai, mint az anyai ágot illetően. Nagy Ivánnal való levélváltásaival – amint ez emlékirataiból kiderül – hozzájárult ahhoz, hogy a Frideczky család nemzedékrendi tábláját Nagy Iván elkészítse és az bekerüljön annak ismert művébe⁵³. A jelenleg a MNLOL-ban őrzött Adorján Szeleczy Levéltár⁵⁴ (továbbiakban ASZL) is tartalmaz egy **Frideczky István** és **Borsiczky Mária** leszármazásáról szóló iratot.

Kiemelés dr. Szeleczy Adorján vázlatából

⁵³ Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. [Bp]: Helikon, 1987-88. 272. o.

⁵⁴ MNL OL. ASZL, Jelzet: P 2025. 0.70 iratfolyóméter.

Nagybátyám - **dr. Szeleczy Adorján** – az anyai ágról örökölt okiratok kritikus helyzetekben való átmentésével, rendszerezésével jelentősen hozzájárult a historikus szempontból rendkívül értékes ASZL fennmaradásához. A MNLOL-ba kerülés előtt maga is tanulmányozta az iratokat is, így a leszármazásra vonatkozókat is. A kutatás indításához a szerző dr. Szeleczy Adorján által rajzolt leszármazási táblából⁵⁵ kiemelt részt használ fel, amely tartalmilag megegyezik **Nagy Iván** nemzedékrendi táblájával, de ezen felül a Borsiczky család eredetére is utal.

A hitelesnek tartható nemzedékrendi táblák és az ASZL-ban lévő levelezések, peres iratok és nyilatkozatok alapján a szerző megkísérli matrikuláról matrikulára visszavezetni Frideczky Lajos leszármazást a létező egyházi feljegyzések révén. Erre a nagy lehetőséget a Family Search (továbbiakban FS) online kutatósága adta meg néhány éve.

A keresés a már ismert ősökre az FS mutatóival indul, és ha sikeres, az eredeti dokumentum fotókópiájával folytatódik. Ennek szükségességére az FS alkotói is gondoltak, többnyire javasolják annak megtekintését a fotókópián és azon túlmenően a film teljes egészében is, mivel nem minden matrikula található a mutatókban különböző okok folytán.

A közlemény célja tehát kettős, egyrészt Frideczky Lajos és családja leszármazását vázolja az adott korszerű lehetőségek felhasználásával, másrészt életének már ismert stációit igyekszik színesebbé tenni családi képek, ereklyék felhasználásával. Ehhez az aktualitást az adja, hogy a szerzőnek az interneten tudomására jutott, hogy 2015-ben a balassagyarmati Törvényszéken Frideczky Lajosról emléktáblát avattak.

A közlemény végén a szerző konkrét, a kutatás kapcsán szerzett tapasztalatait is igyekszik közzétenni az FS használatával kapcsolatosan, amely időszerűen társul **dr. Szabó Elődnek** a Matrikula 2019. 1. számában e témában való fejtegetéséhez.

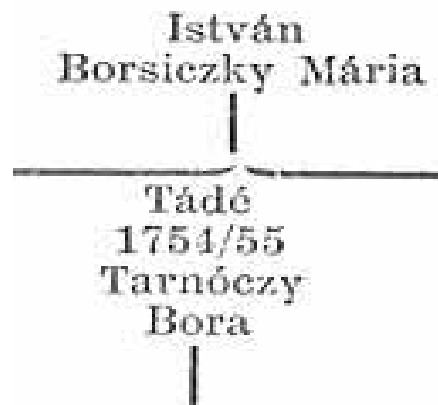
Frideczky Lajos leszármazása az FS alapján

Az online kutatás megkezdéséhez Nagy Iván nemzedékrendi tábláját volt célszerű felhasználni. A matrikula keresést nem fiúról apára, hanem fordítva végeztem, az ősnak jelzett személyre irányult, aki az ASZL-ben lévő dokumentum⁵⁶ szerint is **Frideczky Miklós** volt. Frideczky Miklós viszont nem szerepel Kempelen Béla nemzedékrendi tábláján⁵⁷ aminek oka az lehet, hogy nem volt elég bizonyítéka arra, ki volt István apja.

55 A szerző tulajdonában.

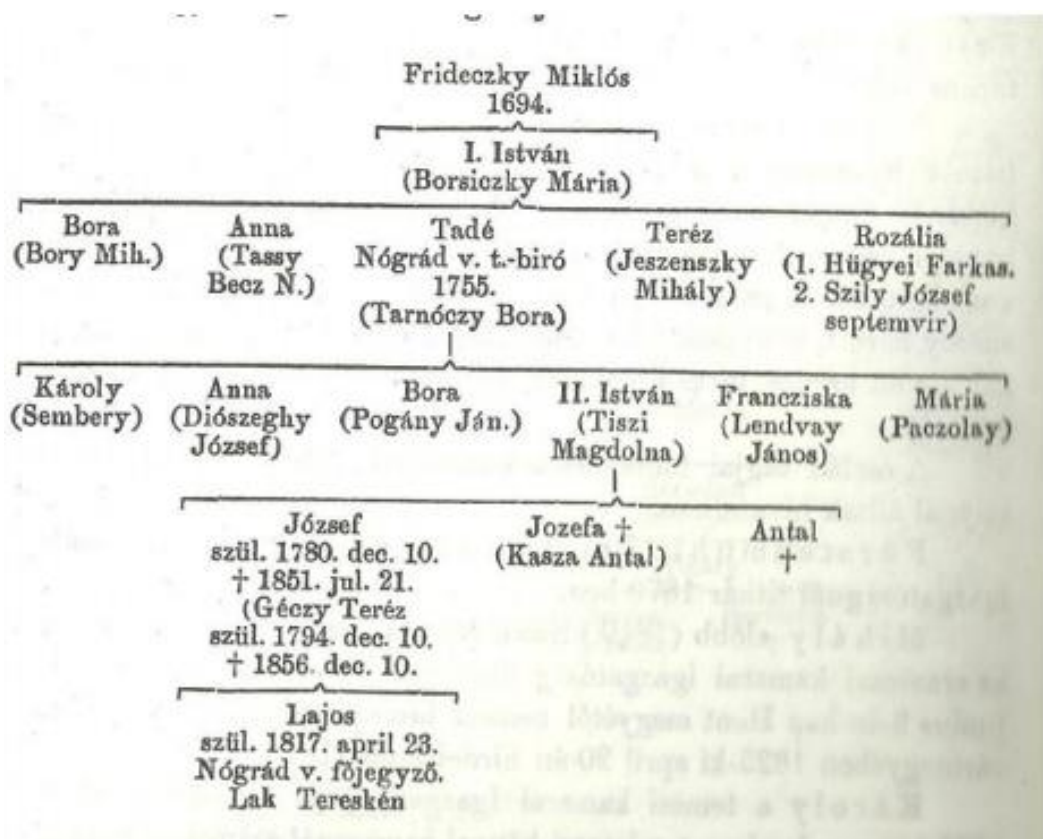
56 ASZL 4. Dosszié. 169. tétel.

57 Kempelen Béla Magyar nemes családok IV. kötet.

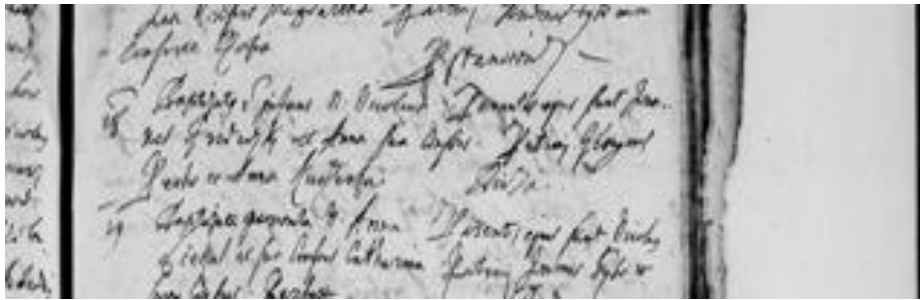
Kiemelés a Kempelen Béla szerinti Frideczky nemzedékrendi táblából

Az ASZL-ben található azonban egy irat, amely létezését egyértelműen igazolja: a Borsiczon 1726 november 1.-én kelt irat **Frideczky Miklós** fiainak, **Istvánnak** és **Jánosnak** az osztálylevelét tartalmazza.

Frideczky Lajos leszármazása Nagy Iván szerint

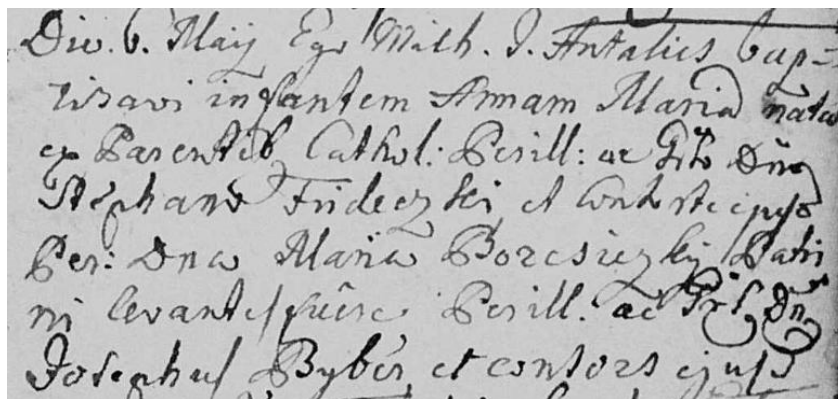
Az FS online kutatás szinte azonnal eredményhez vezetett. Egy bizonyos **Frideczky János** Miklós nevű fia 1659-ben Nagybiccsén született. Nagy valószínűséggel az ő István fia volt a Tereskén birtokos Frideczky család őse.

Frideczky Miklós szül. 1659. 4945095 film Velka Bytca, Bytca (Nagybiccse)

Anyja neve Anna, apja neve Frideczky János

Frideczky Istvánt azonban nem sikerült megtalálni Nagybiccseán. A korabeli iratokból ismert tény, hogy a nemesség mellé nagybirtokot házasság révén szerezte. A sárfenéki Kamper Ferenc és Phiora Passa de Par házasságából született Kamper Regina Sembery Györgyhöz ment feleségül. Az ő leányukat (Sembery Reginát) Szmrecsányi János vette nőül, akinek a leánya Zsuzsi, Ordódy Gáspárné lett. Az ő leányuk volt Ordódy Teréz, később Borsiczky András neje. Innen már csak egy generáció a Frideczky család, mert leánya, Borsiczky Mária Frideczky Istvánnal kötött házasságot. A birtok tehát leányági örökösödési perek révén került a Frideczkyek tulajdonába, amint azt a Kamper Regina örököseinek pereivel kapcsolatos iratok mutatják⁵⁸. Frideczky István és Borsiczky Mária leánya keresztelése 1731 május 6.-án történt Tereskén⁵⁹. A Mária nevet anyja, az Anna nevet nyilván nagyanyja után kapta.

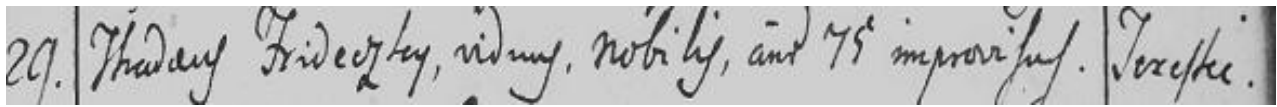

Anna Mária szülei Frideczky István és Borsiczky Mária FS 4660319 film 77. kép.

Tádé nevű fiú gyermekük volt a következő fő kutatási célpont. Azonban Tádé és a többi leánytestvér matrikuláit nem sikerült megtalálni Tereskén. Ők feltehetően még a Tereskére való letelepedés előtt születtek. Biztos támpontot adott a további kutatásra **Frideczky Tádé** halotti bejegyzése.

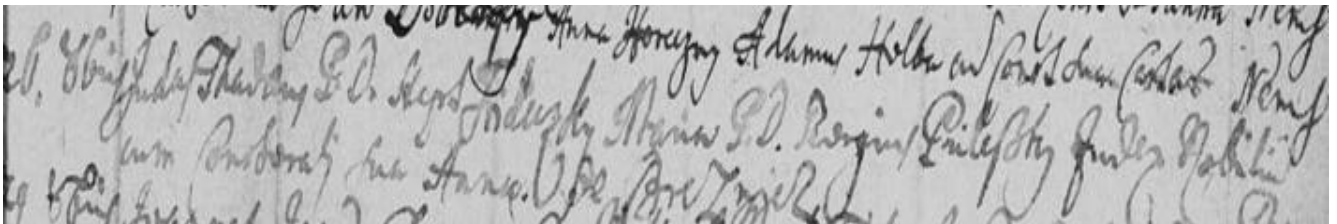
⁵⁸ ASZL. 3. dosszié. 107.-144. tétel

⁵⁹ FS 4660319 film 77. kép.

Frideczky Tádé halála Tereske 1794 06 29. FS 8118531 film 351. kép.

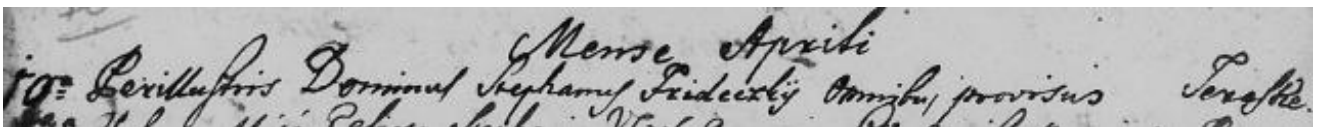
Miután 75 évesen halt meg, így születési időpontja 1719-re tehető. Ebből a biztosnak tekinthető adatból kiindulva mégis csak nagy szerencsével sikerült születési helyét és idejét megtalálni, mivel az FS mutatójában az eredeti bejegyzés olvasata félrevezető.

Frideczky Judas Taddeus matrikulája 1719. Borsicz FS 2409452 film 23. kép.

Nővére Rozália Erzsébet is Borsiczon született. 1716 11 19. FS film 4528652 20. kép.

Frideczky Istvánnak megtalálható a halotti bejegyzése, de azon kora sajnos nincsen feltüntetve, amiről születési időpontjára következtetni lehetne.

Frideczky István halála 1785 04 10. Tereske 8118531 FS film 341. kép.

Felesége, Mária halálának és születésének időpontját keresve az alábbi matrikula mutatóra bukkantam:

Joanes Borczický	Baptism	07 Apr 1720	Dolný Hričov, Žilina, Slovakia	Male	Joanes Borczický	Clara Reviczky
------------------	---------	-------------	-----------------------------------	------	------------------	----------------

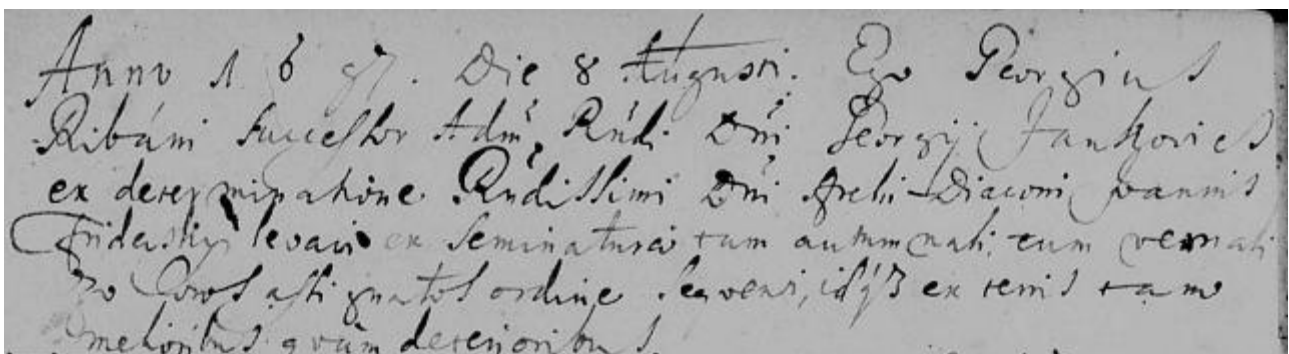
Borsiczky János fia János szül. 1720 04 07. Dolny Hrizov FS 4945031 film 194. kép.

Dolny Hricov azaz Alsóricsó közvetlen szomszédos Nagybiccsével ahol Frideczky Miklós született 1659-ben.

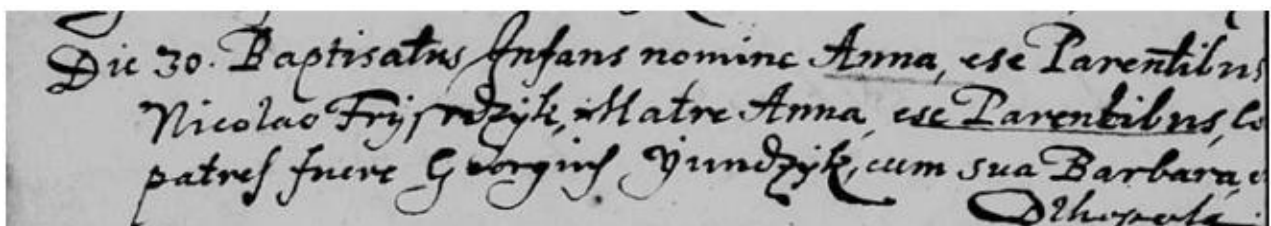
Kiemelés a Zsolnai kerületből (Wikipédia)

Kézenfekvő volt Nagybiccsé után Alsóricsón is kutatni. Az FS mutatói a vizsgált idő ablakban azonban eredménnyel nem jártak. Maradt az 1690-től feljegyzett matrikulák aprólékos átnézése, ugyanis a fotokópiák egy részéhez mutatót nem is tettek technikai okok miatt (rossz olvashatóság stb.). Az alsóricsói plébánia anyakönyvének már a bevezető latin nyelvű írása egyértelműen igazolta a Frideczky családok itteni jelenlétét is. A szövegben felismerhető Frideczky János diakónus neve.

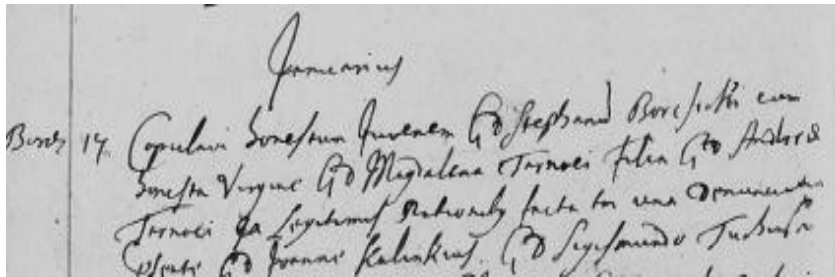
1697 08 08. Kiemelés az alsóricsói plébánia anyakönyvéből. FS 1923105 film 282. kép

Tovább böngészve Frideczky Miklós Anna nevű leányának a születési bejegyzésére bukkantam. Miklós felesége is Anna volt. Tehát Miklósnak István és János fián kívül egy leánya is volt.

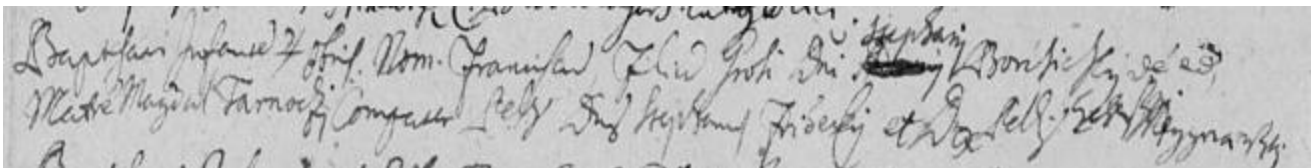

Frideczky Anna matrikulája Alsóricsó 1693 02 30. FS 4945032 Film 304. kép.

Dr. Szelezcky Adorján is Borsiczky Andrászt jelöli meg Borsiczky Mária apjaként. Feltehetően Mária 1700 előtt született, ahogy Frideczky István (1) is. Megtalálásuk eredeti filmen is születési hely és időpont ismeretében is bizonytalan a filmek állapota és a hiányok miatt (borsiczi matrikulák csak 1705 után maradtak fenn). 1717-ben itt született Borsiczky István fia, Ferenc is, akinek anyja Tarnóczy Magda volt. A keresztapágot Frideczky István vállalta. A rokoni kapcsolatokat a három család között ez a matrikula, valamint a szülők házasságkötésének bejegyzése is jól mutatja.

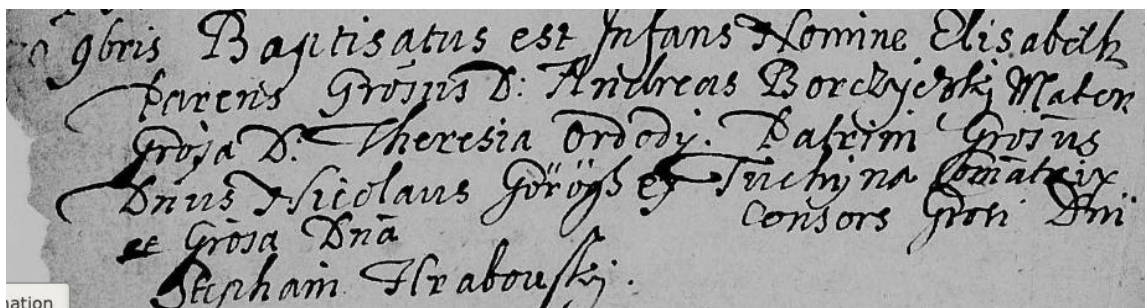

Borsiczky István és Tarnóczy Magda házassága Borsicz 1717 01 14. FS 4528654 film 180. kép.

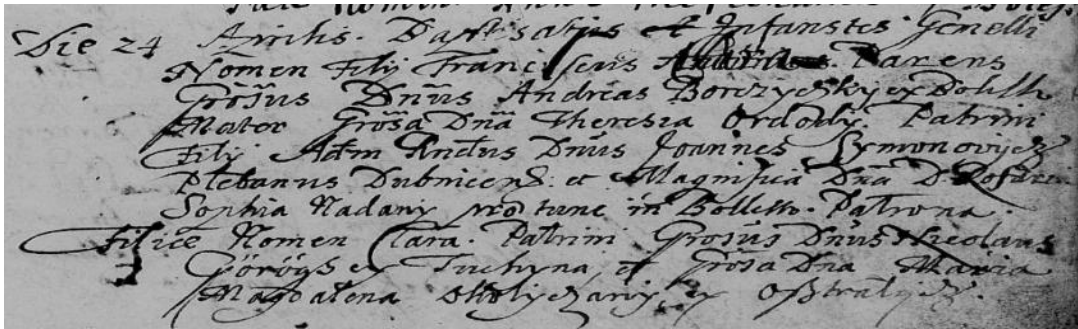
Borsiczky Ferenc matrikulája Borsicz 1717. FS 2409453 film 18. kép

A fentebb említett örökösödési periratok nyomán megkíséreltem Borsiczky András és Ordódy Terézia nyomára találni a kutatható matrikulákban. Nemzetes (grosus) Borsiczky András és nemzetes (grosa) Ordódy Terézia leányának, Erzsébetnek a matrikulájára véletlenül lettem. Ő testvére volt a keresett Borsiczky Máriának.

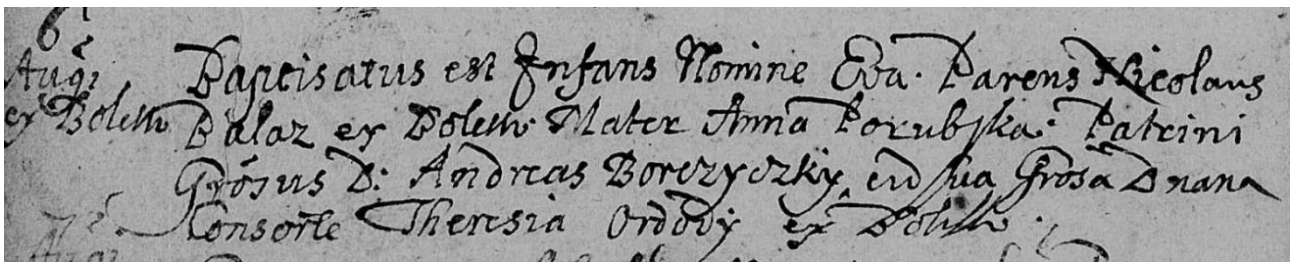
Borsiczky Erzsébet matrikulája 1701 11 20. Boleso FS 4945018 film. 11. kép.

Tovább keresve még két testvér (ikrek) Klára és Ferenc keresztelésére bukkantam, ami megerősíti azt a feltételezést, hogy Borsiczky Mária elsőszülött gyermek volt.

Borsiczky Ferenc és Klára matrikulája 1703 04 20. Boleso FS 4945018 film. 19. kép.

Boleso (ma Bolesov) falu Borsicz és Szlavnyica között a régi Magyarország Trencsén vármegyéjében volt. Borsiczky András és Ordódy Terézia Szlavnyicán több ízben voltak keresztszülők.

A Borsiczky házaspár keresztszülő 1702 08 06. FS 4945018 film. 5. kép.

Frideczky István és Borsiczky Mária születési anyakönyvi bejegyzéseit végül nem sikerült online felkutatni. Mária születése feltehetően 1700 előtt volt Boleson. Halálának időpontja is csak becsülhető. Azon alapszik, hogy 1750 január 29.-én úgy nyilatkozott, hogy halála után a tereskei lakóházuk Tádé tulajdonát képezze, aki ezért köteles évenként egy misét mondatnia érte⁶⁰. Feltehetően 1759 után halt meg, mivel 1759 október 7.-én kelt végrendelete az ASZL -ben megtalálható⁶¹. De még 1762-ben is engedélyezte, hogy lánya, Farkas Gáborné kocsmaházat építsen Tereskén⁶².

Menye, **Tarnóczy Borbála** sok gyermeket hozott világra és korán halt meg, 42 évesen.

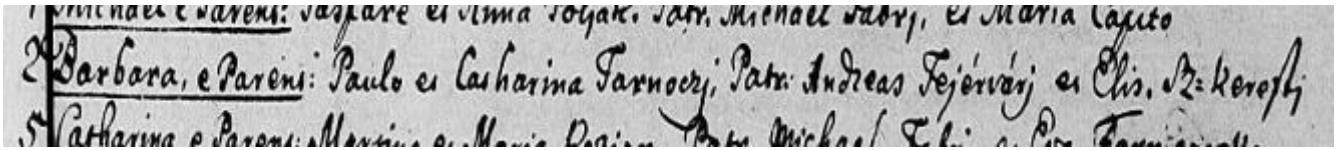

Tarnóczy Borbála halála Tereske 1770 04.30. FS 8118531 film 322. kép.

60 MNLOL ASZL Jelzet: P 2025. 0.70 iratfolyóméter 11. dosszié 361.

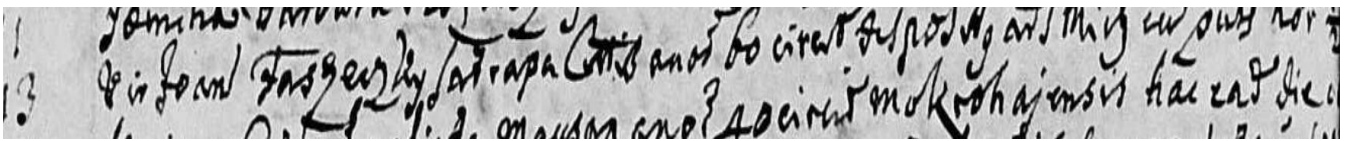
61 MNL OL ASZL 11. dosszié 387.

62 MNL OL ASZL 11. dosszié 298.

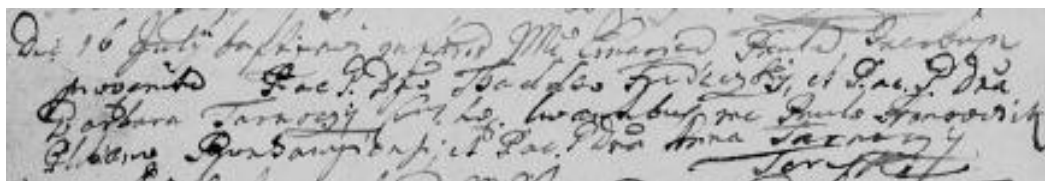
Tarnóczy Borbála születése Krupina 1729 08.02. FS 2292950 film 193. kép.

A bejegyzések mutatják, hogy a Frideczky család nagy tiszteletnek örvendett Tereskén. A nemesség, a birtok valamint a rátermetség együttesen eredményezték ezt. Ez utóbbi volt jellemző Frideczky Miklós János fiára is, aki, miután feleségül vette Verebélyi Évát, Szakolcán telepedett le és ott halt meg 1736-ban. De amint látható halotti bejegyzésében (tisztsége **satrapa**), rátermett volt ő is a közügyek intézésében.

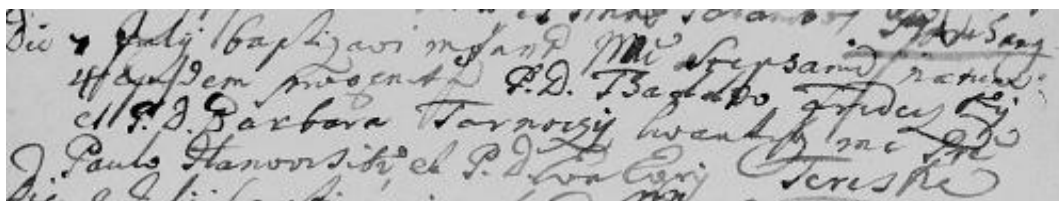

Frideczky János + Szakolca 1736 04 13. FS 2430156 film. 408. kép.

Feltehetően a fel nem osztott birtok képezte a háttérét annak, hogy Tádé 1755-ben táblabíróként működött Nógrád megyében. Rozália testvérenek második férje septemvir, azaz szintén táblabíró volt. A birtok után azonban öt gyermek lehetett osztályrészes, mivel amint Nagy Iván leszármazási táblája mutatja, Anna Márián kívül még három leány (Bora, Teréz, Rozália) és Tádé volt az osztozkodás várományosa. Amint **dr. Varga János** írja „Frideczky Lajos memoárja” című művében, az 1770. november 30.-án aláírt úrbéri tábla szerint a helység adózó parasztjai közül Tádé már csak 8 jobbágy és 5 házasszellér urának tudhatta magát, ami folytán a helybeli jobbágyok 25, és a zsellérek 29%-a volt az ő szolgáltató embere. Mindemellett egymás után születtek gyermekei, és utóda idején folytatódott ez a tendencia, ami a mindenkori família birtokának birtokának járt.

Frideczky Imre szül. 1747 07 16. FS 46680319 166. kép.

Frideczky István (2) szül. 1748.07.07. Tereske FS 46680319 film 169. kép.

Die 25. Sept. baptisati in infans M^o Josephi Matric. presentu
 Pa^o D. Barthelemy Fridrich, et D. Barbara Tarnocz
 Com. in levante me Pauli Henrichs Thereske Com
 Lennert d' affente Pa^o D. J. Eva Com. Thereske

Frideczky József Mátvás szül. 1753 02 25. Tereske 46680319 182. kép. + 1771. 04 11.

Die 22. Martij baptisati in proles M^o Eva presentu et Parentibus D^o Thereske
 et Thadeo Fridrich, et Barbara Tarnocz, Com. leg. levante me D^o Thereske
 Ladislas Samich, et D^o Thereske Com. Thereske

Frideczky Éva szül. 1755.03.22. Tereske FS 46680319 198. kép. +1755.07.14.

11ª Apr Nobis Thadeo Thadeo Thereske Com
 Barbara Fridrich munkis Thereske Com
 & Barbara
 Tarnocz

Frideczky Borbála matrikulája 1757.04.11.FS 46680319 film 339. kép.

24 Febr Nobis Pa. Pállo ac f. R. d. m. d. d. Thereske Com
 Leo Thadeo Fridrich Com. J. A. Thereske Com
 Clara Thereske Barbara Com. Thereske Com
 Tarnocz Thereske

Frideczky Klára szül. 1759.02.24. FS 46680319 347. kép. Tereske + 1760.04.03.

Anna Thadeo Thereske Com
 Thereske Thereske Thereske
 Barbara Thereske Thereske
 Tarnocz Thereske

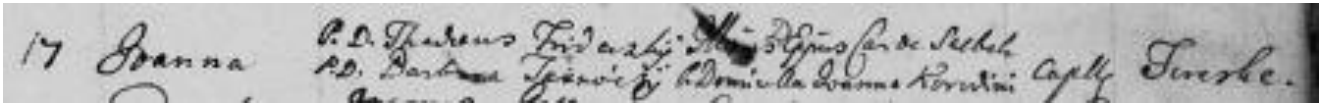
Frideczky Anna Terézia szül. 1760.06.10. Tereske FS 46680319 354. kép.

29. Francisca Thereske Thereske Thereske Thereske
 Thereske Thereske Thereske Thereske
 Thereske Thereske Thereske Thereske

Frideczky Franciska szül. 1761.11.29. FS 46680319 358. kép.

4	Alexander	Thadeo Thereske	Thereske	Thereske	Thereske
		Barbara Tarnocz	Caecilia	Laruch	Thereske

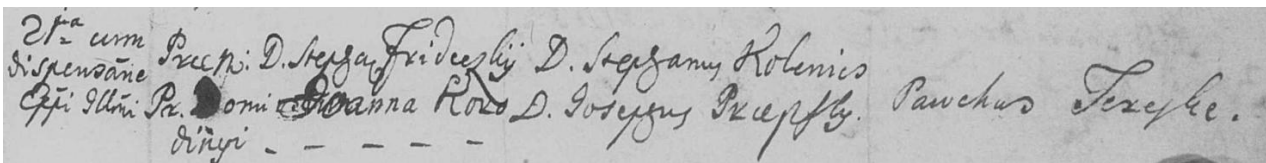
Frideczky Sándor születése 1765.12.04. Tereske FS 46680319 374. kép.

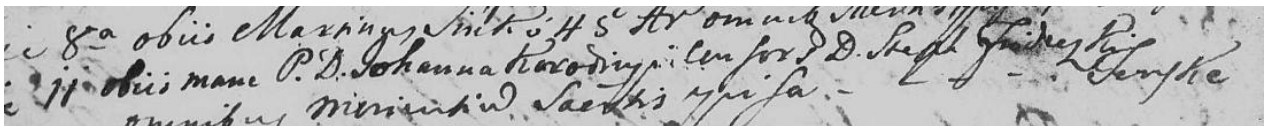
Frideczky Johanna szül. 1770 04.17. Tereske FS

A matrikulák számát illetően az online kutatás hárommal több gyerek születését mutatja ki mint ami Nagy Iván tábláján található. Tádé úrbéres birtokát azonban – feltehetően elhalálozások folytán – négy leánya és két fia örökölte, így István (2) fiának hatodrészt jutott.

Frideczky (2) István első felesége Korodiny Johanna volt. 1770 -ben vette feleségül, azonban az aszszony 1775-ben meghalt. Nemsokkal ezután István újra megnősült, Tiszó Magdolnával lépett házasságra.

Frideczky (2) István és Korodiny Johanna házassága. 1770 07 21. FS 8118531 film. 21. kép.

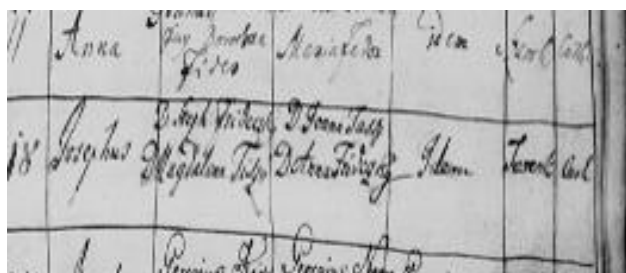
Korodiny Johanna halála .Tereske. 1775 02 11. 811 8531 Film. 306. kép.

István (2) felesége, **Tiszó Magdolna** hozományával némileg javított a família vagyoni helyzetén. A nemeseörsi Tiszó János leányáról készült festmény családi tulajdonban van.

Tiszó Magdolna (1795. Ismeretlen holland festő alkotása)

A kép érdekessége, hogy a festmény bal felső sarkában a Tiszó család címere található, amely az olajkép 1998. évi restaurálása folytán vált látható, úgyszintén azok a virágok, amelyek az asztalon kis üveg-vázában vannak. Ezek száma Magdolna gyermekeinek a számát jelzik a családi legenda szerint. Egy fiú és két leány, ami megfelel a Nagy Iván nemzedékrendi tábláján látottakkal. A nemzedékrendbeli táblán József születésének dátuma pontatlan, úgyszintén Magdolna családneve is, amely Tiszó és nem Tiszi. Nyilván nyomdai elütésből származik, de a Kempelen Béla nemzedékrendi táblán átvétel folytán is így szerepel (a szerző megjegyzése).

Frideczky József szül. 1776.02.18. Tereske. Szülei Frideczky István (2) és Tiszó Magdolna.

FS 4660319 409. kép.

Frideczky István (2) már József fia 5 éves korában 1781-ben meghalt. Az 1828-as összeírás idején így József számított a család fejének, mivel két testvére (Antal és Jozefa) meghaltak. A család több tagjával kötött szerződés után csak magáénak mondhatta a tereskei birtokot⁶³. 1850-ben feleségével, **Géczy Teréziával** Lajos fiúk szabad rendelkezésére bocsátották a birtokot⁶⁴.

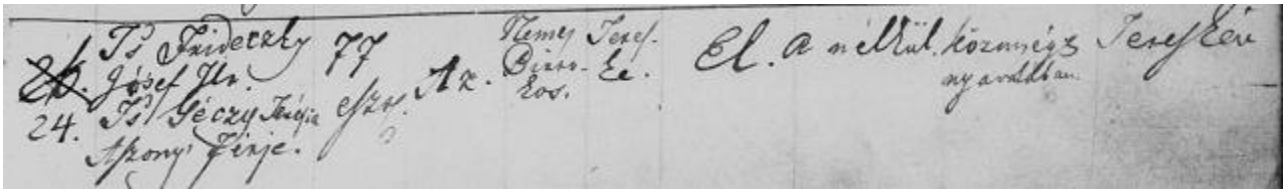
Frideczky Lajos szül. 1817.04.24. Tereske⁶⁵

Lajos jövőjét azonban már nem a gazdálkodásban látták, hanem jogász-pályát szántak neki, aki így már fiatalon al-, majd főjegyző lett Nógrád megyében és akinek felfelé ívelő közéleti tevékenységét apja, még halála előtt megérte.

63 MNLOL ASZL XIII dosszié/ 419.-422.-435.-438.-450.-457.

64 MNLOL ASZL XIII dosszié 465.

65 FS 4594677 film 69. kép.

Frideczky József halála Tereske 1851.07.24. FS 8486918 film 33. kép.

Frideczky Lajos élete

Frideczky Lajos

(olajfestmény XIX. sz. Ismeretlen festő műve)

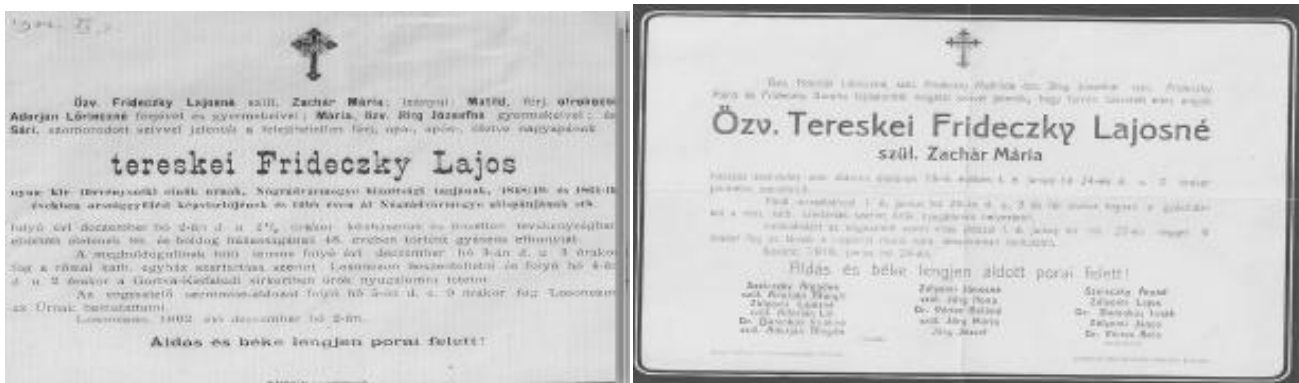
Frideczky Lajosról dr. Varga János jelentetett meg kiadványt, amely emlékiratait használja fel forrásként és elemzi tevékenységét, amelynek során jelentős közéleti személyiséggé vált és a politikai életben is szerepet játszott. Részletesen foglalkozik az akkori feudális birtokviszonyokkal a Frideczky család vonatkozásában. Mindehhez nagy segítséget nyújtott az ASZL, amelyet leszármazottként magam juttattam a MNL-ba a biztonságos megóvás és restaurálás érdekében. A Frideczky családról és Frideczky Lajosról a családi levéltár olyan arányban tartalmaz dokumentumokat, hogy annak akár a harmadik névadója is lehetett volna az, annál is inkább mert bővítésében és megőrzésében Frideczky Lajosnak jelentős szerepe volt. Frideczky Lajos a Wikipédiában is kiemelkedő egyéniség Rodriguez szócikkében. Portréjának (egy leszármazott birtokában) fotója (ismeretlen XVIII. századi festő műve) az alábbi képen látható.

A Frideczky családok legismertebb lakhelye a nógrádmegyei **Tereske** volt, ahol a XVIII. században nemesi kúria épült a Frideczky István házasságával kapott birtokon. A kúria renovált állapotban Tereskén ma is megtekinthető.

A volt Frideczky kúria Tereskén

Egyes családtörténeti leírásokban található, hogy Frideczky Lajos nemesi előneve kaplashi és csenedei volt⁶⁶. Frideczky Lajos azonban sohasem használt ilyen előneveket, ezzel szemben a tereskei előnevet igen. Parte céduláján, ahogy feleségének **Zachár Máriának** is, a tereskei előnév látható (egyéb iratokon az apácafalvi előnév is előfordul, mivel Tereske eredetileg Apácafalva volt).

Frideczky Lajos és Zachár Mária parte cédulája

Az viszont kétségtelen, hogy a Frideczky család egy másik ága Nyitra megyében élt. 1818-ban itt született **Frideczky Timót** aranysarkantyús vitéz, vármegyei al-, majd főispán, aki a kaplashi és csenedei előnevet viselte birtokai után. 1899. május 7.-én Kaplaton halt meg. Frideczky Lajossal való rokonságára azonban nincsen adat.

A Tereskére kerülést jóval megelőzte Lajos őseinek **Frideczky Miklósnak** és fiának a történelmi nemesi osztályba való emelkedése.

⁶⁶ Kempelen Béla: Magyar nemes családok IV. kötet.

„Frideczky András és fiai János és András bemutatták Lipót királynak Bécsben 1694 augusztus 20-án kelt Frideczky János nyitrai kanonok, testvérei György, Miklós, ennek fia István, valamint András János és György unokái részére adományozott, fent említett címeres nemesítő levelét. András, mint a nemeslevélben előforduló Miklósnak unokája, maga is előfordulván a nemes levélben, a kétségtelen nemesek közé soroztatott⁶⁷. „

A nemességszerzést dr. Varga János a „Középszinten a történelemben - Frideczky Lajos memoárja” című munkájában⁶⁸ Nagy Ivánhoz hasonlóan⁶⁹ írja le.

„A Nyitra megyei Frideczky Jánost 1694-ben adományozta meg címereslevéllel és emelte a közrendűek sorából a kiváltságosok közé I. Lipót kegye. A nemesítés kiterjedt Jánosnak György és András nevű testvéreire, továbbá János hasonnevű, valamint Miklós névre hallgató rokonára, sőt Miklósnak István nevű fiára is. Ez az István volt Frideczky Lajos ükapja, aki nem is egyenesági, hanem csupán oldalági ősei érdeméből nyert címeres levelet.”

Frideczky János kérvénye örökösödés folytán Frideczky Lajos tulajdonába került, és jelenlegi helyére, a MNLOL őrzésében⁷⁰ is a leszármazottja (a szerző) révén került.

Frideczky János kérvénye a királyhoz 1694 08 21.

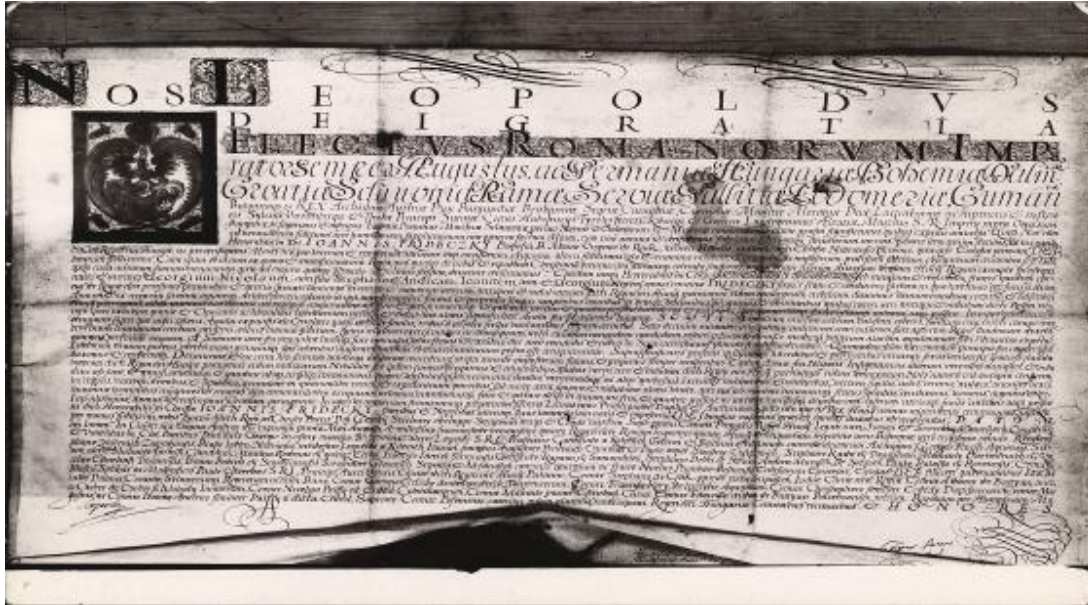
67 Nemesség igazolás Nyitra vármegyében 1754/55-ben. Levéltárosok lapja 2. évf. (1914)1. szám.

68 dr. Varga János: Középszinten a történelemben - Frideczky Lajos memoárja A Nógrád Megyei Levéltár kiadványa 14. Salgótarján. 1988. 7. o.

69 Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. [Bp]: Helikon, 1987-88. 272. o.

70 MNL OL. ASZL, Jelzet: P 2025. 0.70 iratfolyóméter Bekeretezett iratok 8.

Ugyanitt található a császár adomány levele is, amelyben **I. Lipót** Frideczky János rajki prépostnak és nyitrai kanonoknak és felsorolt hozzátartozóinak nemességet és címert adományoz⁷¹. Az adománylevelét csak fényképen van meg, az eredeti kézen közön valamikor eltűnt a családi levéltárból.

I. Lipót adománylevele Frideczky János rajki prépostnak 1848 08 21. Bécs.

Frideczky Lajost 1848-ban országgyűlési képviselővé választották. 1849-ben a forradalmi feladai hadseregnél kormánybiztos volt. A szabadságharc leverése után őt is letartóztatták és a Neugebäudeba vitték. A tereskei birtokát **Majthényi** császári biztos zár alá helyeztette 1849-ben. A hadi törvényszék vizsgálata után, 1850-ben elengedték (Amtzeugniss bizonyítvány). Később **Deák Ferenc** pártjához csatlakozott. A szabadságharc leverése utáni terror alatt kalandos úton került birtokába az első felelős magyar miniszterelnöknek, **Batthyány Lajosnak** a szivartárcája, amelyet a siralomházban, kivégzése hajnalán adott a vele virrasztó plébánosnak. A szivartárcán jól látható a Batthyányak oroszlános címerrajza. A szivartárca a szerző adományaként a Hadtörténelmi Intézet és Múzeumban található⁷².

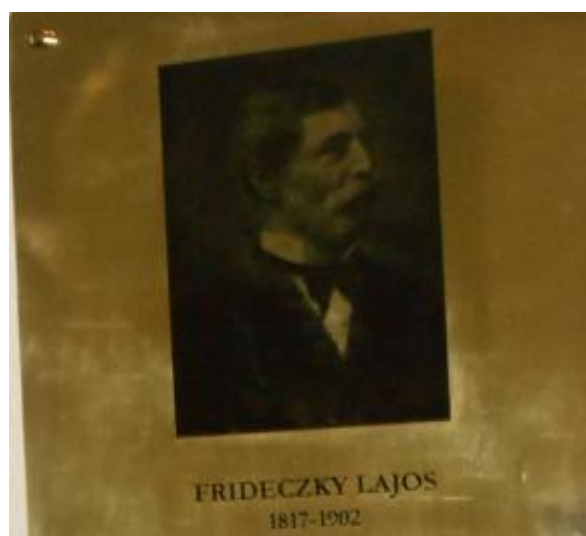

Batthyány Lajos szivartárcája

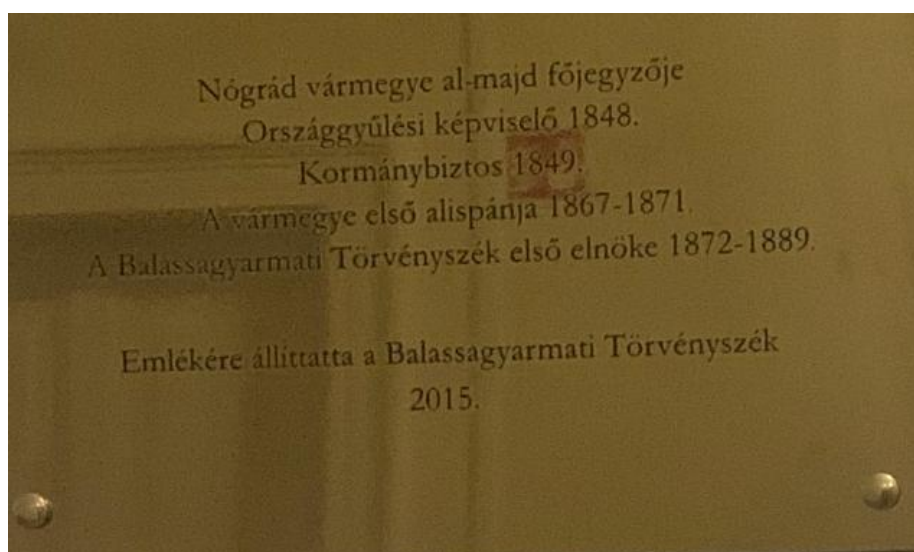
71 MNL OL. ASZL, Jelzet: P 2025. 0.70 iratfolyóméter Borítékban elhelyezett iratok 9.

72 Hadtörténelmi Intézet és Múzeum gyűjteménye 4/2020. számon.

A kor számos kiemelkedő egyéniségével folytatott levelezést (Deák Ferenc, báró Eötvös Lajos, Horváth Boldizsár királyi igazságügyminiszter, báró Wenkheim Béla királyi belügyminiszter, Lónyay Menyhért királyi miniszterelnök, gróf Andrássy Gyula császári és királyi közös külügyminiszter. 1861-ben ismét képviselői mandátumot szerzett. Az országgyűlésen elmondott beszéde és politikai fejtegetései az Adorján-Szeleczy levéltárban találhatóak. 1867-től 1871-ig a megye első alispánja, 1872-től a gyarmati törvényszék elnöke volt. Frideczky Lajosról **dr. Benkó Annának** a Balassagyarmati Törvényszék korábbi elnökének írásából is olvashatunk ⁷³. 2015 október 15.-én ünnepélyes keretek között avatták fel Frideczky Lajosnak, a törvényszék első elnökének emléktábláját, amelyen látható kép a családi tulajdonban lévő olajfestmény másolata, alsó része főbb tisztségeit sorolja fel.

Frideczky Lajos emléktáblája 1.

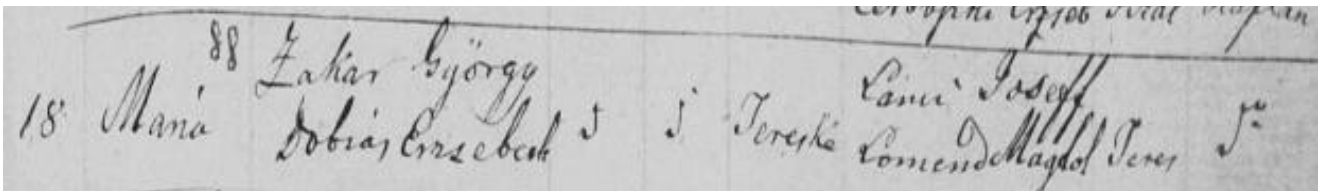
Frideczky Lajos emléktáblája 2.

⁷³ Az emlékezés erejével. Biróságtörténet Balassagyarmat 01.pdf. 2018-19.

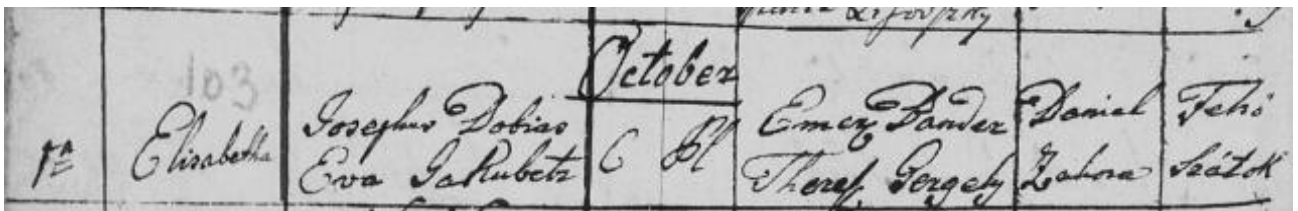
Az emléktábla avatásról az internet révén értesültem és azonnal kéréssel fordultam **dr. Fekete Zsolt-hoz** a Balassagyarmati Törvényszék elnökéhez, hogy az emléktábla képe a közleményembe kerülhessen. Kérésemre a következő választ kaptam:

“Mellékelten megküldöm Frideczky Lajos a törvényszék első elnökének emléktáblájáról készült képeket. Az emléktábla elhelyezésére a Törvényszék első emeleti „nagy tárgyalója” előtt került elhelyezésre, ezzel is méltatva az első elnök nagyságát. Tiszteletem jeléül kérem fogadja el a „Szemelvények Nógrád Megye Bíróságainak történetéből” címmel megjelent a Balassagyarmati Törvényszék első kiadványát, melyet levelemmel egyidejűleg postára is adok.”

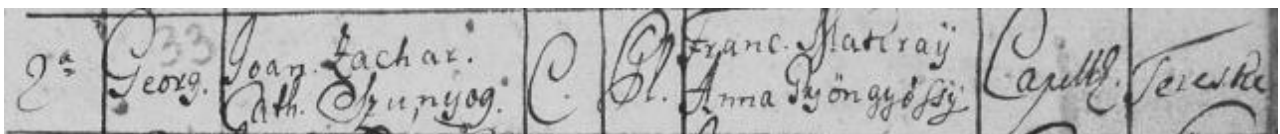
Frideczky Lajos családi életéhez néhány adat végezetül. Felesége **Zachár Mária** volt. Zachár Mária leszármazásáról az alábbi matrikulákat sikerült felkutatni:

Zachár Mária matrikulája. Tereske 1838.08.18. FS 459677 film 138. kép.

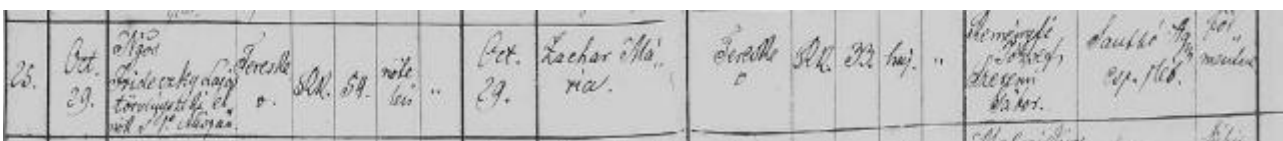

Dóbiás Erzsébet matrikulája Felső Szátok 1814.10.01.

Zachar György szül. Tereske 1812.04.02 FS 4594677 film 44. kép

Első leánya, **Matild**, a megye egyik legszebb asszonya volt, Adorján Lőrinc vette el feleségül. A Zólyomi és a Láng család, valamint a szerző anyai ágról az ő leszármazottja. Második leánya **Mária** (Jörg Józsefné), a harmadik **Sarolta** volt.

Frideczky Lajos és Zachár Mária házassága Tereske 1871.10.29. FS film 8118531 223.kép.

Frideczky Lajos és Zachár Mária

37. Wtj. 21. sz. Mária Anna	-	szem. legit. italy	M. B. Ludovicus Frideczky Maria & Zachar M. A. G.	Josephus Simon Schwan Elias Dobosits János	legitima per subsecuto Ma. Matrimonium 1871. 29. octob.
-----------------------------	---	--------------------	---	--	---

Frideczky Matild szül. Tereske. Szülei Frideczky Lajos és Zachár Mária 1861.04.21. FS 4594647 film 308. kép

Frideczky Matild

26.	20 Mart.	26. Mart.	Maria Anna Theresia	-	szem. legit. italy
-----	----------	-----------	---------------------	---	--------------------

M. B. Ludovicus Frideczky Maria & Zachar M. A. G.	Jos. Schwan	J. Dobosits	J. Schwan	legitima per subsecuto Matrimonium 29. octob. 1871.
---	-------------	-------------	-----------	---

Frideczky Mária Anna Terézia szül. Tereske 1864.03.26. FS 4594677 344. kép

Frideczky Ludovicus Maria & Zachar M. A. G.	M. B. Ludovicus Frideczky Maria & Zachar M. A. G.	Josephus Simon Schwan Elias Dobosits János	legitima per subsecuto Matrimonium 29. octob. 1871.
---	---	--	---

187	23. Nov	23. Dec	Sarolta Elisabetha Maria G.	-	szem. legit. italy
-----	---------	---------	-----------------------------	---	--------------------

Frideczky Sarolta születése Balassagyarmat 1872.11.23. FS 452462 film 103. kép.

Frideczky Sarolta

Nyugdíjba vonulása alkalmából törvényszéki kollégái bőrkötéses emlékalbumot adtak át neki, amelyen bronzból mintázott Frideczky címer és Justitia istennő látható⁷⁴.

Az emlékalbumban jegyzőkönyv és Frideczky Lajos méltatása

⁷⁴ Leszármazott tulajdonában.

Frideczky Lajos a búcsúzó törvényszéki elnök

(Losonc és Vidéke, 1889. március 3.)

Frideczky Lajos a b.-gyarmati kir. törvényszék elnöke saját kérelmére nyugdíjaztatván, a b.-gyarmati kir. törvényszék, a kerületi kir. járásbírók és a kir. ügyészség tagjai e hó 19-én vettek tőle búcsút. Frideczky valamikor megyénk első alispánja volt, a bíróságok szervezése óta pedig mint a törvényszék elnöke tette magát méltóvá a köztiszteletre, melyben részesült. A búcsúzás alkalmával Újhelyi Boldizsár kir. törvényszéki bíró, helyettes elnök tolmácsolta meleg szavakban a testület érzelmeit s egy díszes emlékalbumot nyújtott át, melyben dr. Imrik Péter kir. törvényszéki bíró írta a lendületes búcsúsorokat. „Igaz fájdalommal válunk meg Nagyságodtól, mint elnöküktől, bajtársunktól és barátunktól.” – mondja a többi közt – „mert ha köztudomású, hogy minden nemes cél az érte közösen buzgólkodók szívét és elméjét minden más célnál állandóbban és bensőbbben kapcsolja össze, mennyivel szorosabban kell, hogy összekapcsolja a bajtársakat a világrendnek és az ennek mintájára alakult társadalomnak egyetemes célja: az igazság védelme és diadala.” – Az emlékalbum átnyújtása után Frideczky Lajos Újhelyi Boldizsár beszédére meghatottan válaszolt, hangsúlyozta, hogy ezentúl a hivatalos kötelék helyett a barátság fogja őt egykori tisztviselő-társaihoz szorosabban fűzni.

Újságcikk Frideczky Lajos búcsúztatásáról⁷⁵

Frideczky Lajos 1902. 12. 03.-án Losoncon halt meg. Sírja **Gortvakisfaludon** van.

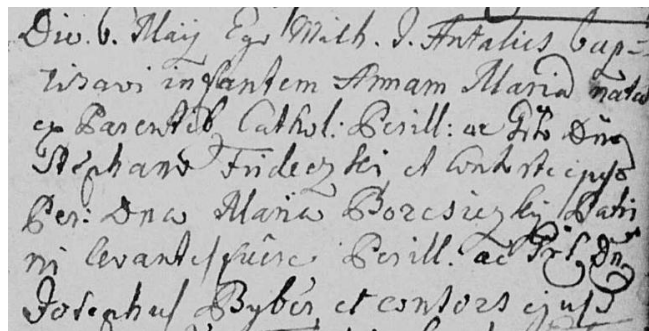
Frideczky Lajos sírja a Gortvai (Gortvakisfalud) temetőben

Zachár Mária 1916. 06. 24. -én követte őt.

⁷⁵ Dr. Tóth Tamás Szemelvények Nógrád Megye bíróságainak történetéből 115. o. Balassagyarmat 2015.

Utószó

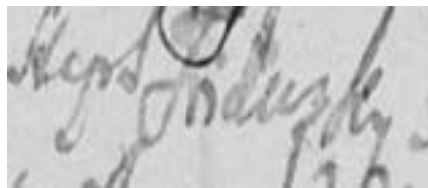
A közlemény nagyrészt az eredeti matrikulák online felkutatásán alapul, de családi dokumentumok és szájhagyomány is szerepel benne. A szerző osztja Szabó Elődnek a Matrikula 2019. első számában⁷⁶ kialakult véleményét az FS mutatóinak használatáról, amely során könnyen tévútra kerül a kutató. Frideczky Tádé matrikuláját is csak a születési időpont és hely pontos ismeretében a film kópia megtekintése tette csak lehetővé. De a kutatást még így is ugyancsak megnehezítheti egy téves, az FS mutatójába került olvasat, amint az Borsiczky Annamária matrikulájánál látható.

Frideczky István (1) és Borsiczky Mária gyermeke Anna Mária

Az indexben az anya neve: Catharina Perin (!?), leánya Mária Frideczki, Anna keresztnévének kihagyásával.

A másik, hasonló olvasati tévedés, ami az eredeti matrikulából az indexbe került, Frideczky Tádé születésével kapcsolatos. Ezt is érdemesnek tartjuk megjeleníteni, kiemelve a matrikulából.

Judas Thadeus Sadusky	Baptism	1719	Nemšová, Trenčín, Slovakia	Steph Sadusky	Maria
--------------------------	---------	------	-------------------------------	---------------	-------

Steph „Sadusky” Frideczky helyettrideczky Tádé matrikulája az indexben

A kutatást ezenfelül megnehezítette az a nem várt tény is, hogy a matrikulán Judas keresztnév előzi meg a Thadeust. A Judas keresztnévet ugyanis Frideczky Tádé nem használta és egyéb a rendelkezésre álló iratokban sem található.

⁷⁶ Szabó Előd: A Familysearch mutatójának kritika nélküli használatáról és az adathozzáférés egyszerűsége okozta eredmény-inflációról MACSE Matrikula IX. évfolyam 1-2. szám

Összefoglalás

A szerző a családi képanyag és levéltári utalások felhasználásával az FS és az eredeti fotókópiák révén a nógrádi Frideczky család leszármazásáról ír kiemelve Frideczky Lajos életét. Igyekszik főként a leszármazást taglaló közleményt színesebbé tenni és a tovább kutatók számára esetleg új támpontokat nyújtani egyúttal az FS hiba lehetőségeire a figyelmet felhívni.

Szerzőink figyelmébe

A szerkesztőség családtörténeti tárgyú cikkeket, könyvismertetéseket, illetve az egyesület életével és szakmai rendezvényekkel kapcsolatos beszámolókat vár az egyesület tagságától és az érdeklődő olvasóközönségtől egyaránt.

Kérjük, hogy:

- a lehető legjobban ellenőrizték állításaikat, szakirodalmi, levéltári hivatkozással, példával támasszák alá; arról írjanak, amit jól ismernek.
- a cikkeknek a hiánytalan, végleges, „nyomdakész” változatát adják le, leadás után nincs már mód a változtatásra!
- az átírásokhoz az eredeti irat olvasható minőségű (de nem több MB-os terjedelmű) fényképét a lektorok számára mellékeljük, még akkor is, ha nem lesznek a cikkbe beillesztve.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek lehetőleg legyenek jó felbontásúak, de egyenként ne haladják meg az 500 kB-ot.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek helyét és az esetleges képaláírást adják meg a szövegben, a képeket ne illesszék be a cikkbe, hanem küldjék mellékletben.
- ügyeljenek a helyes gépelésre, futtassanak helyesírás-ellenőrzést leadás előtt.
- ügyeljenek az iratátírás, forrásközlés pontosságára.
- az évszázadokat arab számmal, a dátumokat a következő formában tüntessék fel: „1632. július 23.” („1632.07.23.” és hasonló formátumok kerülendőek!) Lábjegyzetben az „1632. júl. 23.” is megfelelő.
- a felhasznált műveket és levéltári anyagot lábjegyzet formájában hivatkozzák, külön irodalomjegyzéket nem szükséges készíteni.
- idézeteknél mindig adják meg a forrást.
- a felhasznált szakirodalmat/iratokat egységesen a következő szabványos formában adják meg:

Könyv:

Kovács István: A könyv. Bp., 2000. 50-55.

További hivatkozások esetén: *Kovács I.*: i. m. 62-64.

Ugyanarra a műre történő egymást követő hivatkozások esetén: Uo. 75-77.

Folyóiratcikk:

(3 vagy több szerző: et al., annál kevesebb: név szerint):

Darvas A., Kiss I., Jónás Á.: A folyóiratcikk címe. In: *Élet és Irodalom* 1.(2005.) 10-13.

Elektronikus:

Mint folyóiratcikk, és a részletes hivatkozásban fel kell tüntetni az URL-t és lehetőleg a letöltés dátumát:

Darvas A.: A folyóiratcikk címe. *Élet és Irodalom Online* (2005. június 12.).

<http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0637> (Letöltés dátuma: 2006. aug. 20.)

Levéltári irat:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) P 2018 Tomcsányi (Tomcsini) család vásárosnaményi levéltára, 1. cs. 1. tétel Tomcsányi család évrendezett iratai, 1603.

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (továbbiakban: MNL PML) IV. 3. c/2. Pest-Pilis-Solt vármegye nemesi közgyűlésének iratai, köz- és kisgyűlési iratok, nemességi iratok (acta nobilitaria) 1792. fasc. 2. nr. 1988.

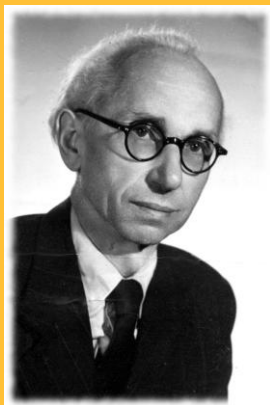
A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy válogasson a beadott cikkek közül, későbbi számra halaszsa megjelentetésüket, a terjedelmesebb írásokat több részre bontva közölje le. A szakirodalmi összefoglalásokkal szemben előnyben részesülnek a primér források felhasználásával készült, egyéni kutatómunkán alapuló cikkek.

Nem megfelelő színvonalú, a családfa-kutatáshoz vagy az egyesület tevékenységéhez nem kapcsolódó, korábban máshol már megjelent írásokat a szerkesztőség nem fogad el közlésre.

A cikkeket MS Word formátumban a szaeltan@gmail.com címre várjuk.

Köszönjük leendő szerzőink munkáját, fáradozását!

A szerkesztőség

Molnár József

(1905-1986)

csengeri születésű
család- és helytörténet
kutató,
irodalomtörténész
születésének
115. évfordulóján

Hely- és
családtörténet
kutatók online
előadás-sorozata
2020. június 09.

- Köszöntő – a nyíregyházi családkutató csoport és annak céljainak bemutatása (*Nagy István* az esemény fő szervezője, családkutató)
- Molnár József, Csenger tudósának bemutatása (*Fábián László*, Csenger Helytörténeti Gyűjtemény alapítója és nyugalmazott szakmai vezetője)
- Csenger Város helytörténete (*Szabó János*, a Csengeri Helytörténeti Gyűjtemény szakmai vezetője)
- Nagyecsed hiedelemvilága, hiedelem alakok a magyar és cigány néphitben (*Zoltán-Borzován Eszter* néprajzkutató)
- Miért legyél MACSE tag? A MACSE tevékenységének, céljainak bemutatása. (Reicher Péter, a Magyar Családtörténet-Kutató Egyesület elnöke)
- Magyarországi Németek Családfakutató Egyesületének az AKuFF tevékenységének, céljainak bemutatása (*Dr. Pencz Kornél*, az AKuFF elnöke)
- Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár Nyíregyháza – A levéltár a titkok tára? (*Kujbusné dr. Mecsei Éva* igazgató asszony)
- HM HIM Katonai Emlékezet és Hadisírgondozó Hadisírgondozók munkájának, céljainak bemutatása Hogyan kapcsolódik össze a hadisírgondozás a családkutatással? (*Maruzs Roland* alezredes osztályvezető)
- Szabolcs-Szatmár és Bereg megyék néprajzi képe valamint lakóinak társadalmi és vallási rétegződése a 18-19. században (*Dr. Páll István* PhD etnográfus, a Sóstói Múzeumfalú nyugalmazott igazgatója)
- Szolnoki Aba-Novák Agóra Kulturális Központ Családkutatók Klubja és a Mezőtúri Bodoki Fodor Helytörténeti Egyesület Családkutató tagozata Eredményeik bemutatása: 1. Miért népszerű a családtörténet kutatás? 2. Honnan-hová jutottunk – Két Jász-Nagykun-Szolnok csapat eredményei (*Ari Ilona* családkutató a klub és a tagozat vezetője)
- A „szekeresség” szerepe egy havasfalvi falu, Oroszhegy életében. Az árucseré-e formája milyen gazdasági, társadalmi és kulturális funkciót töltött be a falu életében? (*Kovács Melánia* néprajzkutató)
- Helytörténet és Családtörténet kapcsolata a régi Gyulai sírköveken, síremlékeken (*Gyevnár Erika* család- és helytörténet kutató, a Nobilitas Anno Alapítvány kuratóriumi elnöke, a Békés Megyei Családfakutató Klub vezetője)
- „Várpalotaiság” avagy a helyi identitás erősítése családfakutatással (*Budai László*, a Várpalota Krúdy Gyula Városi Könyvtár vezetője)
- „Nagyapám igazította a király fejére a koronát” – egyéb források családi legendák igazolása (*Skoumal Krisztián* családkutató)
- Család- és helytörténeti kutatási lehetőségek a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltárban (KFL) - Matricula-Historia-online. (*Dr. Lakatos Andor* PhD, a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár vezetője)
- Fazakas családi találkozik Marosvásárhelytől Szegedig (*Fazakas Sándor János* családkutató)
- Munkácsi vár története (*vitéz Báthory Cubik László* történész)
- Nemzetiségi, felekezeti sokszínűség és családfakutatás (Mlecsenkov László történész-családfakutató, a Profi Családfa képviselőjében)
- Az egykori Bobáld falu története és hogyan lettek lakói a Károlyi család testőrsége (*Dr. Hágó Attila Nándor* a Nagykárolyi Városi Múzeum Osztályvezetője)
- Sváb őseim nyomában. (*Kónya Zsuzsanna* család- és helytörténet-kutató)
- Egy családi legenda nyomában (*Dr. Hatvany Béla Csaba*)
- Nemzetiségkutatás még az anyakönyvezés előtti időkben Udvarhelyszéken (*Mihály Tibor* nemzetiség, avagy származástan családtörténet-kutató)
- A Zékány család (*Szigetiné Zékány Ilona* család- és helytörténet-kutató)
- Tirpák ősök a nyíregyházi bokortanyák világában, és a Szikszói ősök nyomában (*Hrestyák Rudolf* család- és helytörténet-kutató)

MACSE

H-1114 Budapest
Bartók Béla út 21.

koordinator@macse.hu

Adószám: 18213056-1-43

KSH: 18213056-9499-529-01

Egyesületi tisztségviselők

Reicher Péter
elnök

Lakatos Andor Sándor
elnökhelyettes

Babcsányi Judit
titkár

Mihalik Béla Vilmos
titkár

Péchy Gáspár
titkár

Skoumal Krisztián
titkár

Solymosi Tamás
titkár

Gelei Judit
pénztárnok

**Cseresnyésné
Bécsy Zsuzsanna Margit**
Felügyelő Bizottság tagja

Gonda István
Felügyelő Bizottság tagja

Szakály József
Felügyelő Bizottság tagja

Látogassa meg
webhelyünket:

www.macse.hu

Berez Ibolya 1950 körül

Berez Malvin, Kormos György és fiúk, József Tibor
(Sarud, 1941)